

ГОРА

3/2013

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

STIHL MS 461 - модерен, високопроизводителен моторен трион за горското стопанство

Новият високопроизводителен моторен трион за прореждане на средногъсти и гъсти масиви замества добре познатия модел MS 460. С нов двигател 2-MIX

той се отличава с намален разход на гориво и вредни емисии, както и чувствително по-висок въртящ момент от предходния модел. Серино оборудван с дъл-

готрайна филтрираща система с HD2 филтър и обозначителна линия на капача на стартера за по-добър контрол върху посоката при по-валяне на дървета.

Дърво с корен

Седмичната на гората, която ще честваме тази година за 88-и път, винаги е била дърво с корен. Празник с история, писан от най-благородния писател на страната - лесовъда. Може би именно за това тя успява да пребъде.

Благодарни сме на предците, че така въодушевено, сериозно и със сърце са започнали лесотописа на горите веднага след Освобождението на България. И докато от създаването на горската служба у нас днес отброяваме вече 134-та година, част от България се включва в това дело по-късно.

Годината е 1912. Освобождението идва и в Пиринския край. В останалата част на младата българска държава вече е създаден немалък брой лесничества, успяват да се появят и цели четири закона за горите (1883, 1889, 1897 и 1904 г.). През 1913 г. е обнародван царският Указ № 25, с който се създават първите пет лесничества в Пиринския край - в Мехомия (днес Разлог), Неврокоп (днес гр. Гоце Делчев), Петрич, Сатовча и Струмица (в днешна Македония). На тяхната 100-годишнина е посветена и тази годишната Седмица. През годините всяко от тях е извървяло нелек път, но дори бегъл поглед върху югозападното кътче на България в началото на новия век е достатъчен, за да кажем, че този път си е струвал.

Горската история на този край започва с името на Симеон Петеларов. Той е първият лесовъд, който започва залесяването на хълма, неслучайно кръстен от хората Голак. Младият му живот е прекъснат от злодейска ръка, но светлият му дух никога не спира да прелита над необятното зелено море от гори в Пиринския край, където няма да се намери дори едно сърце, забравило неговата саможертва.

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg
(Водещ на броя)

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiova@abv.bg

Дизайн и предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

BIC TTBBBG22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 4.5. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
25.03.2013 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

В броя

2.....В Северноцентралното държавно предприятие - Габрово:
С отговорност към лесовъдските приоритети

12.....Нов министър на земеделието и храните

12.....Лесозащита: Здравословното състояние
на горите през 2013 г.

15.....Справочник на Изпълнителната агенция по горите

18.....Лесовъдство: Стопанисване на малки по площ гори

22.....Гори и екология: Горите - основен фактор
за намаляване на въглеродния диоксид

24.....Гори и сертификация: Сертифициране на горски
репродуктивни материали в Германия

25.....Юбилей: Проф. Евгени Димитров на 80 години

26.....Интервю: Инспектор Костадин Чифлигаров: Убеден съм в
добрата воля на българина да помага

29...Конкурс за разказ „Така си беше“: Вълчата кариера на Неждет

На корицата
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 In Northcentral state enterprise - Gabrovo: With responsibility for forestry priorities
- 12 New Minister of Agriculture and Food
- 12 Forest protection: Forest state of health in 2013
- 15 Directory of Executive Forest Agency
- 18 Forestry: Management of small area forests
- 22 Forests and Ecology: Forests - major factor in reducing carbon dioxide
- 24 Forests and Certification: Certification of forest reproductive material in Germany
- 25 Anniversary: Prof. Evgeni Dimitrov turned 80 years
- 26 Interview: Inspector Kostadin Chifligarov: I believe in the good will of the Bulgarians to help
- 29 Short story competition „This is how it was“

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

С ОТГОВОРНОСТ КЪМ ЛЕСОВЪДСКИТЕ ПРИОРИТЕТИ

Вече две години отминаха от приемането на поредния Закон за горите (8 март 2011 г.), с който стартира и поредната реформа, довела този път до реалното разделяне на стопанската от контролната дейност в горите. Шестте предприятия със своите поделения - горските и ловните стопанства, заработиха по правилата на Търговския закон и всъщност станаха равнопоставена част сред останалите икономически субекти в страната.

Редакцията на сп. „Гора“ продължава срещите си с колективите на горските структури и представянето на тяхната дейност. Като резултат на този етап може да се отчете, че в горските и ловните стопанства стандартът на работещите се повиши чувствително. В самите колективи се оформя по-висока отговорност и желание да се постига краен позитивен резултат, който рефлектира в по-адекватно заплащане. То пък, от своя страна, започва да привлича млади кадри, отливът на които от работата в горите през последните години тревожно се увеличи.

Разбира се, положителните резултати са там, където ръководителите на предприятията и на техните структури са прозрели необходимостта от едinodeйствие в името на благополучието на всички, както и в името на лесовъдската професия.

Слабост на тази реформа все още е заплащането на труда на лесовъдите, работещи в контролните органи - регионалните дирекции по горите. В тях пък сега се наблюдава отлив на кадри, които предпочитат дори частната лесовъдска практика. Решението на този въпрос е в компетенцията на държавата, но факт е, че в момента отчисленията във фонда за инвестиции в горите, който ще се усвоява според Закона за горите по предназначение, надхвърлят годишната бюджетна издръжка за Изпълнителната агенция по горите и нейните поделения. А през 2013 г., когато от фонда няма да се взема процент за издръжката, средствата в него почти ще се удвоят. Не бе много отдавна времето, когато горите се самоиздържаха от своята дейност. Дали отговорът на въпроса как да се повишат възнагражденията на инспекторите, без да са в тежест на държавния бюджет, не би могъл да се вземе от над вековния опит на горското ведомство?

Екип на списанието посети Северноцентралното държавно предприятие в Габрово, в обхвата на което са горските и ловните стопанства от Великотърновския, Русенския и част от Шуменския регион. През отминалата над година и половина от създаването му то правеше впечатление на добре развиващо се, без междуличностни и междуинституционални конфликти, с отговорност към лесовъдските приоритети, с позитивни икономически резултати и не на последно място - със свой облик, част от измеренията на който са точност и коректност. И с желание да се открият предимствата на реформата за обществения живот и в полза на възстановяването и стопанисването на горските ресурси. Защото не е тайна мнението на мнозина, че реформата е направена с цел да обслужва корпоративни интереси и да ползва приходите предимно за увеличаване на заплати.

Колективът на Северноцентралното държавно предприятие - Габрово

Инж. Иван НЕДКОВ - директор

напрежение и въпроси дали няма да се наложи да отстъпим от достигнати цени, как своевременно да реагираме на изискванията на пазара. Предимство е, че сме оперативна структура. Моментално решаваме проблемите, но настоящето и бъдещето ни все пак зависи от пазара.

В областта на ловното стопанство има какво да се желае. Факт е, че огромният потенциал на Североизточна България за отглеждане на дивеч с елитни трофейни качества е сведен почти до нула от катастрофалните размери на браконьерството. Особено в района на Ловно стопанство „Воден - Ири Хисар“, в което от десетилетия не е имало противопоставяне срещу нарушителите, нямаше дори и лесоустройствен и лобоустройствен проект. Предприехме много и конкретни практически стъпки, като от страна на Предприятието показахме пълна ангажираност към проблема. Първите резултати са налице, но все още предстои много работа до създаването на необходимата атмосфера на нетърпимост към браконьерството в целия регион. Разработваме и конкретни финансови планове, като стремежът ни е да достигнем един милион лева приходи от ловностопанската дейност. Ураганните ветрове на 14 март т. г. нанесоха големи щети на горите от региона на Предприятието. Ветровали с над 50 % щети има в ДГС в Плачковци, гр. Елена, Габрово, Буйновци и ДЛС „Росица“. До 20 март са инвентаризирани 467 ха изголистни и 25 ха широколистни насаждения със запас съответно 92 100 м³ и 3000 куб. метра. В Габровското стопанство силно засегнат е лесопарк „Градище“, в който повалената и пречупена изголистна дървесина надхвърля 25 000 куб. метра. В ДГС - Плачковци, в землището на Трявна, са повалени почти 50 000 м³ изголистни гори на площ от 200 хектара. Предприятието е изправено пред това сериозно и непредвидено предизвикателство, на което трябва своевременно да реагираме и да започнем бързи действия за усвояване на дървесината и впоследствие за възстановяване на щетите.

С областните и общинските администрации работим много добре, получаваме съдействие и разбиране от всички. От областната администрация в Габрово ни бе предоставен имот, който преобразихме във функционален и удобен офис. Съставът на централното управление на СИДП е 22 души, включва членовете на Управителния съвет и тримата служители от охранителното звено. Двама от експертите са с месторабота съответно във Велико Търново и в Русе. Като ръководен метод сме приели посещение на място при решаването на възникващите проблеми.

Добре и колегиално работим и с Регионалните дирекции в Русе, Велико Търново и Шумен. Усещането за напрежение в лесовъдската колегия, както е и в цялата страна, е свързано с различията в заплащането. Но при нас са производството и оперативността, което означава, че ако днес не изпълним разчета за приходи, утре трябва да положим двойни усилия. При нас е и отговорността за създаването, охраната и стопанисването на горския фонд и дивеча. Мнението ни е, че в бъдеще законодателят трябва да намери баланс между контролния орган и производствените структури. Защото тази реформа е действително стъпка в правилната посока за развитие на горския сектор и постигнатото за този кратък период от година и половина е доказателство за това.

В Северноцентралното държавно предприятие - Габрово, попадат държавните горски и ловни стопанства от Русенския, Великотърновския и част от Шуменския регион, както и Държавното ловно стопанство „Воден - Ири Хисар“, което доскоро бе на разпореждане към Министерския съвет. Моята задача като ръководител на Предприятието не бе чак толкова трудна, защото стопанствата от териториалния му обхват бяха изградени като силни поделения с много добро организационно и финансово състояние. С моя над 30-годишен опит готвяха в областта на ловното стопанство едва ли бих могъл да давам бързи и нови съвети на директорите. Схващането ми бе да дам сигурност и самочувствие на ръководителите по места, разбира се, със съответните права и отговорности.

Първите стъпки бяха свързани с оптимизиране на средносписъчния състав с около 10 процента. Процесът мина без сътресения, защото пенсионирахме кадри, но не сме назначавали нови. Само онези служители, които вече според новото законодателство нямаха райони на действие и охрана в общинските и частните гори, бяха освободени или пренасочени. Но във връзка с опазването на недържавни гори вече преосмисляме нещата и имаме създадено едно специализирано звено от трима служители на наша издръжка. Предвиждаме създаването на още едно. Това са мобилни звена само за охрана и контрол и досегашният ни опит показва, че ще оправдаят съществуването си. Има чувствително подобряване в разкриването на организирани браконьерски групи в Североизточна България. По отношение на залесяването усилията ни са насочени към тополовите месторастения край Дунав. От подпомагане се нуждаят ДЛС „Дунав“ - Русе, и ДГС - Свищов. Значителни средства инвестираме и в разсадниците към тези стопанства, с което ще подсилим качествения посадъчен материал и ще преодолеем изоставането при залесяването с тополи. В другите разсадници инвестирахме средства за рекултивация на терените и използването им за производство на селскостопанска продукция.

Отминалата година бе много успешна за добива и реализацията на дървесина. Приели сме практиката за процедури с явно наддаване. Постигнахме добри цени. Тази година, въпреки че зимата е благоприятна за дърводобив, търсенето не е както през миналата. Дори вече има процедура за продажба на дървесина, на която не се яви купувач. Това не може да не създава

Северноцентралното гържавно предприятие управлява гържавни гори с площ 279 230 ха на територията на областите Габрово, Велико Търново, Русе, Разград, Силистра и част от Търговище. Стопанисването и ползването на горите се осъществява от 19 териториални поделения - 15 горски и 4 ловни стопанства. Средногодишното ползване на гървесина е около 650 000 м³, от която 589 000 м³ широколистна и 61 000 м³ иглолистна. Дървесината за технологична преработка и гървата за огрев представляват 71 %, а едрата строителна гървесина 18 процента. В резултат на труда и професионализма на 779 служители и 153 работници и добрите пазарни условия разчетите за лесокulturните мероприятия са изпълнени, а реализацията на гървесината през 2012 г. достигна 117 процента.

Добитата гървесина е резултат от основното лесовъдско мероприятие за регулиране на процесите в горите - провеждането на сечи. Различията в природните условия и в гървесния ресурс определиха различните въпроси, които лесовъдите решаваха през 2012 година. Отгледните сечи навсякъде са приоритет, но в равнинните стопанства основни предизвикателства са превръщането на издънковите гори в семенни при висока възраст на гървостойките и оползотворяване на тополовите месторастения. В планинските гори задачата е свързана с естественото възобновяване на високостъблените букови гори в условия на ограничения от водогайния и защитния им характер.

Специалните функции на почти половината от горите и изискванията на обществото да се гарантира, че се управляват и стопанисват устойчиво, ни подтикнаха да се обърнем към горската сертификация. Към настоящия момент ДЛС „Росица“ притежава сертификат по управление на гори и проследяване на продукцията. Предстои получаването на групов сертификат за още 10 горски стопанства - в Буйновци, гр. Елена, „Болярка“, Горна Оряховица, Свищов, Габрово, Плачковци, Севлиево, Омуртаг, Търговище. Финансирането на сертифицирането е със средства от международен проект на WWF.

Очакваме чрез прилагането на добри практики за стопанисване на горите да легитимираме дейността си пред обществото и потребителите, като гарантираме, че гървесината, която те ползват, е със законен произход и от гори, които се управляват отговорно. За съжаление потребителите на основното количество гървесина - за технологичната преработка, не проявяват адекватен интерес към сертифицираната гървесина. През 2012 г. 39 % от гървесината бе продадена на корен. Останалата част се добива на временен склад от фирми след провеждане на конкурс, само 11 % се добиват от работници от гържавните горски и ловни стопанства. В условията на дефицит на качествени изпълнители на добива се стремим да стимулираме конкуренцията, като не поставяме неоснователни ограничения към участниците в конкурсите.

Факт е, че много малка част от добиващите фирми са сертифицирани, а това прекъсва веригата между сертифицираните гори и сертифицираните потребители. Ето защо предстои да организираме и срещи на проявяващите интерес фирми с представители на сертифициращите органи за разясняване необходимостта и ползите от този процес.

За намиране на реалната пазарна цена е важно процесите за продажба на гървесина да са открити и достъпни. През изминалата година 77 % от добитата на временен склад гървесина бе продадена на прогнозни количества чрез обявени на сайта на предприятието търгове с явно наддаване. Тенденцията е продажба по

ценоразпис да се извършва на физически лица за лична употреба, неголеми количества, за които е неизгодно провеждане на търг, или при опасност от похабяване на гървесина. Съобразявайки се с потребителите предлагаме за продажба различни по обем и вид количества, реализирахме над 7000 м³ гървесина франко натоварена на автомобили TIR. Предвид чувствителността на обществото относно „прозрачността“ на процедурите проучваме възможността за продажба на гървесината чрез електронни търгове.

Надяваме се, че са останали в миналото проблемите, свързани с бюджетното финансиране - ежегодно повтарящият се недостиг на средства за лесокulturните мероприятия в началото на годината, несвоевременното разплащане с фирмите. Положителен момент е дадената с измененията на Наредбата за възлагане на дейности в горите възможност гържавното предприятие и териториалните поделения свободно да намират баланс между интересите на различните потребители на гървесина. Също така с измененията на Наредбата за определяне на средствата за работна заплата се създаде заинтересованост на всички нива от постигането на по-добри финансови резултати, респективно по-висок дивидент за собственика на горите - гържавата. Неудовлетворени сме, че през 2012 г. не успяхме да изградим достатъчно горски пътища със средства от фонд „Инвестиции в горите“. Лесно можем да посочим причини като недостатъчната ни активност, сложните процедури по съгласуване и разрешаване на строителството и други. Главната причина обаче е законното изискване със средства от фонда да се строят само горски автомобилни пътища трета и по-висока степен, с асфалтова и трошенокаменна настилка. За региона основните пътища от този тип са построени в миналото и сега се нуждаят от ежегоден текущ ремонт, за който обаче не могат да се ползват средства от фонд „Инвестиции в горите“. Строителството на нови такива пътища често не е икономически изгодно поради ограничените по запас „затворени басейни“, а това са и гори с висока консервационна стойност, „девствени гори“, водогайни зони, гори в „Натура 2000“, т.е. разрешаване на строителството там е почти невъзможно.

За достигане до труднодостъпни обекти и особено за провеждане на отгледни сечи, където обемите на добиваната и транспортирана гървесина са относително малки, е достатъчно да се изграждат летни камионни пътища с частична настилка. Тъй като се строят с неголеми инвестиции, изискванията за икономическа целесъобразност са по-лесно постижими, а въздействието върху природната среда е в допустимите граници. Регламентирането на възможността със средства от фонд „Инвестиции в горите“ да се

строят горски автомобилни пътища без ограничения за степен на пътя и вид на настилката би довело до

реално изграждане на така необходимата пътна мрежа в горите.

Инж. Красимир ТОДЖАРОВ - председател на Управителния съвет

и гъвкавост, в съответствие с актуалното състояние на пазара. Начинът на работа на ръководството на Предприятието с делегиране на права и търсене на отговорност от директорите на стопанствата предопределя позитивно развитие. Колективите са мотивирани да работят и всеки ръководител трябва да успее да се справи с отговорностите си.

Управителният съвет работи при абсолютно разбиране и взаимно доверие. Целта е една - да разкрием пълните възможности на Предприятието и на неговите териториални поделения. Добрият финансов резултат, който постигнахме миналата година, е едната страна. Правилните и навременни инвестиции са другата и те ще определят и занапред облика на нашия горски регион. Успешно наваксваме неколкогодишното изоставане при залесяването на тополовите месторастения. Средства се влагат за ремонт и строителство на сграден фонд, за осигуряване на автомобили, за техника и ловни и горски съоръжения. Предстои изграждането на нов пункт за подвижна обработка на дивечово месо и други. С една дума - горските и ловните стопанства се „съживиха“ и с основание можем да твърдим, че възвръщат авторитета си на структури с възможности за опазването на горите и дивеча в региона и за многофункционално стопанисване в полза на обществото на предоставеното от държавата горско богатство.

Спокойно мога да кажа, че 2012 г. бе една от най-успешните за горите в региона през отминалите 23 години от началото на демократичните промени. Това се дължи, от една страна, на изключителното търсене на дървесина както в страната, така и в чужбина. Големите потребители работеха добре, имаха пазари за продукцията си, което увеличи търсенето на дървесина. Появиха се и нови фирми в бранша с финансов потенциал и нова техника за дърводобив и транспорт, което доведе до снижаване на себестойността на готовата продукция. От друга страна, създадените с новия Закон за горите горски структури допринесоха за бързо вземане на решения

Петьо ЦОНЕВ - главен счетоводител

Съгласно представените финансови отчети за 2012 г. към 29 януари 2013 г. Предприятието реализира общи приходи в размер на 40 239 000 лева. Анализът на структурата на всички приходи показва, че приходите от продукция - продажба на дървесина и други, съставляват 86 %, или общо 34 701 000 лева. Признатите приходи от финансиране са 928 000 лв., или 2 % от всички приходи. Отчетените разходи са в размер на 36 192 000 лв., от които с най-голям дял са разходите за външни услуги - 44 %, и работни заплати и осигуровки - 38 %. Разходите за суровини и материали са 11 % от общите, а за амортизационни отчислени - 4 процента. Общият финансов резултат за периода е печалба от 4 047 000 лв., преди преобразуване за данъчни цели. Вземанията от клиенти са общо 792 000 лв., а общата стойност на задълженията към доставчици е 424 000 лева. Текущите активи по счетоводния баланс са за 16 507 000 лева.

Коефициентът на ефективност на разходите е 1.11 %, т.е. срещу единица разход се реализира оптимален размер на прихода от продукция.

Общата численост на персонала на Предприятието е 932, в т.ч. 779 специалисти и служители и 153 работници. Отчетената средна работна заплата е 993 лева. За отчетния период са отчислени средства за фонд „Инвестиции в горите“ съгласно ПМС № 343/2011 г. на стойност 3 460 548 лева. Към бюджета на Министерството на земеделието и храните, съгласно § 11 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за горите, са преведени общо 951 029 лв., от които 129 260 лв.

са за 2011 година.

От фонд „Инвестиции в горите“, който към края на 2012 г. са 3 345 706 лв., не са изразходвани средства. Във Фонд „Резервен“ са начислени 237 718.95 лева.

От представената и обобщена информация за периода от началото на годината до края на отчетния период териториалните поделения нямат просрочени задължения към бюджета.

През м.г. са реализирани 700 273 м³ дървесина. „На корен“ са продадени 270 420 м³ - 39 % от общата реализация, от които 4.5 % по ценоразпис. Средната отчетена цена след проведените процедури е 37.68 лв./м³ при планирана 35.90 лева. Добити са 435 546 м³ дървесина, от които 11.5 % - със собствени работници.

От склад са реализирани 421 801 м³, като 74 % от тях

са продадени като прогнозни количества след провеждане на публични търгове. Чрез продажба по ценоразпис са реализирани 23 %, а чрез стоковата борса - 3.5 процента. С най-високо изпълнение на разчета по реализацията на гървесина са ДЛС „Росица“, ДГС - Търговище, и ДГС - Свищов. Изоставане се отчита при ДГС - Габрово.

Средният разход за добив на гървесина е 17.68 лв., при разчет 18.25 лева. Средната продажна цена от временен склад на добитата гървесина е 54.95 лв. при планирана 52.21 лева. Продажбата на гървесина се извършва след провеждане на публично оповестени търгове, което е правилният начин за намиране на реалната пазарна цена. Предприятието има продадени на търгове гва пакета технологична гървесина - 60 000 м³, на „Биоресурс“ ЕООД

Общата ловна площ в обхвата на Северноцентралното гържавно предприятие - Габрово, е 1 612 289 ха, от които 438 206.8 са горски фонд. Държавните ловни райони (ДЛР) са 63, на площ 142 755 хектара. 41 от ДЛР са на територията на четирите Държавни ловни стопанства - „Воден - Ири Хисар“, „Дунав“, „Каракуз“ и „Росица“, а 22 ДЛР са в 15 горски стопанства. От тях 11 са отдадени по чл. 36 от Закона за лова и опазване на дивеч с договори за стопанисване. Предоставените ловни райони за стопанисване от ловните сдружения са с 1 468 133 ха ловна площ. Сдруженията са 24, с 461 ловни дружинки и 18 973 ловци. Те се контролират и обслужват административно от гържавните горски и ловни стопанства на Предприятието.

Основните видове едър дивеч са благородният елен, сърната и дивата свиня. В района на Държавните ловни стопанства „Росица“ и „Воден - Ири Хисар“ има и европейски зубър. Във фазановите стопанства на ДЛС „Дунав“ и ДГС - Сеслав, се произвеждат и отглеждат корейски фазан и яребица. Планинските области обитават около 100 кафяви мечки. Повсеместно се среща дива котка. Хищниците са представени от вълк, лисица, чакал, бялка, златка, черен пор, невестулка, като единично се среща и енотовидно куче.

Запасът от едър дивеч се стабилизира през последните 2-3 години и е почти до допустимия. Благородният елен наброява 5000, сърната - 12 500, дивата свиня - 10 500 екземпляра. От гребния дивеч зайците са около 70 000, фазаните - 31 000, и яребиците - 17 500. Запасите на гребния дивеч са от 20 до 45 % от допустимите, което се дължи на едроплощната обработка на земеделските земи и неконтролируемото използване на торове и отровни за животните и птиците препарати. Не на последно място е и високата численост на вълците, ко-

- Свищов, и 18 000 м³ на „Кроношпан-България“ ЕООД. Отчетеният среден разход за залесяване е 87 лв./дка при заложен 115 лв. на декар. Разходът за почвоподготовка е 244 лв./дка (предвиден 302 лв./дка). При попълването на културите сме харчили по 97 лв. при разчет 111 лева. По-ниски са разходите от разчетите и при провеждането на отгледните сечи без материален добив, при подпомагане на естественото възобновяване, кастрението, маркирането. Разходите за разсадниковото производство са 341 038 лв. при предвидени 302 058 лева. За защита на горите от болести и вредители са изразходвани 5272 лв., за противопожарни дейности - 26 946 лв., като са направени и 123 484 м минерализовани ивици. За ловно- и рибностопанските дейности са изразходвани 819 466 лв. при предвидени 978 521 лева.

Инж. Николай TOTEB - експерт

ито са над 70, чакалите - 6000, и лисиците - 5000.

В гържавните ловни райони към Предприятието активно се провежда организиран ловен туризъм. Предлага се трофеен и селекционен лов на благороден елен, сърна и глизан, както и групов лов на дива свиня. Групово и индивидуално се ловува на фазан, яребица и заек. Обект на ловния спорт са още пъдпъдък, бекас, гривяк, гургулица, а от водоплаващите птици - зеленоглава патица, лятно и зимно бърне и голяма белочела гъска.

Годишно при нас ловуват около 200 чуждестранни и 600 български ловци. Трофеите са с много добри качества и показатели. През 2011 г. в ДЛС „Дунав“ е отстрелян благороден елен с тегло 13.140 кг, оценен с 240.76 т. по СИС. Приходите от ловната дейност за 2012 г. са над 900 000 лв., като е добито и над 25 т дивечово месо. Основна задача пред ловните и горските специалисти е противодействието на браконьерството. Решително е засиlena охраната на ловностопанските райони. В ловните райони с констатирани преди нарушения осигуряваме целодневни придружители при групов лов на дива свиня. Създадени са 2 звена от подвижна ловна стража с по двама служители. Много добро е взаимодействието с органите на полицията, особено в Силистренска област. Очакваме по-голяма ефективност в борбата с браконьерите от страна на ловните сдружения, тъй като част от нарушителите са именни ловци. Друга част не са организирани ловци, оборудвани с високопроходими автомобили и съвременен ловно оръжие. Използват се примки и капани. При противодействието се стига до заплахи към нашите служители и дори до инциденти с използване на оръжие от страна на браконьерите.

Ръководството на СИДП организира две регионални съвещания - в Тутракан и Разград, с представители на областните администрации, органите на МВР, регионалните дирекции по горите, кметове на общини, представители на националната ловна организация и на местните ловни дружества. Изготвена е обща дългосрочна програма от мерки и действия за превенция и контрол. Целта е да се сведат до минимум и дори да се ликвидират нарушенията, за да се възстановят дивечовите запаси, особено популацията на благородния елен, известен не само у нас, а и в чужбина с уникалните си генетично заложили трофейни и екстериорни качества. Във връзка с предстоящите промени в Закона за лова и опазване на дивеча предлагаме всички ловностопански съоръжения, както и пуските при провеждане на лов, да бъдат поставяни на не по-малко от 100 м от границите на ловните райони. С цел повишаване на ловната култура и използването на чистопородни ловни куче-

та да се допускат при лов само кучета, регистрирани в ловните сдружения, с редовен ветеринарен паспорт

Инж. Милко ДЕНЕВ - експерт

Северноцентралното предприятие - Габрово, обхваща територия от поречието на река Дунав до билото на Стара планина. Това определя разнообразието на лесокulturните мероприятия по отношение на начина на почвopоготовка, дървесните видове за залесяване, стопанисване на горите и разсадниковото производство, като водещо е тополовото стопанство.

Трябва да отбележим, че недостигът на бюджетни средства в предходните периоди не е позволявал да се изпълняват напълно всички мероприятия, заложи в горскостопанските планове. Това е довело до прерастване на семенни и вегетативни фиданки на големи площи в горските разсадници и изоставане в залесяването на тополовите сечища.

През 2012 г. ръководството на Предприятието стартира двегодишна програма за оптимизирано използване на разсадниковите площи и преодоляване на изоставането в залесяването на тополовите сечища, като паралелно с това се изпълняват предвидените годишни разчети. За изпълнението на мероприятията Предприятието инвестира 2 117 834 лева. В резултат на изпълнение на програмата са почистени 400 дка от прерасла растителност в горските разсадници, които бяха засети със селскостопански култури. Бяха залесени 500 дка тополови култури върху стари сечища.

През 2012 г. в разсадниците бяха произведени 619 000 семенни и 140 000 вегетативни фиданки, с които осигурихме есенното залесяване и попълване на културите. Изпълнението на почвopоготовката е 3448 дка, в това число 2920 дка механизирана. Залесени са 2741 дка, от които 2116 с тополя, и са отгледани 13 453 дка горски култури.

Като цяло реформата доведе до високи икономически резултати, които подобриха значително ефективността на управление на горския сектор. Акумулираните средства от основните приходни пера като продажбата на дървесина и недървесни горски продукти и приходи от организиран ловен туризъм са достатъчни за обезпечаване на много важни стратегически дейности в горския сектор, каквито са лесокulturните и залесителните дейности, подпомагането на естествените възобновителни процеси, отглеждането на млади насаждения. Безспорна е необходимостта от влагане

за обезпаразитяване и ваксиниране и документ от съответната община за освобождаване от данък.

Дейностите по стопанисване на горите, гарантиращи естественото възобновяване и производството на висококачествена дървесина, са извършени върху 9002 дка, като за целта предприятието инвестира 569 139 лева. Извършени са отгледни сечи в насаждения до 40-годишна възраст на площ от 18 656 дка, кастрене на тополови култури - 4464 дка, маркирани са 779 580 м³ стояща маса.

За 2013 г. във финансовия план на СИДП - Габрово, се предвиждат средства за мероприятията по възобновяване и стопанисване на горите в размер на 2 905 000 лв., което е предпоставка за изпълнението на разчетите за горскостопанските дейности и на целите на предприятието за професионалното стопанисване на горите в региона.

Инж. Петя РАДЕВА - експерт за Русенски регион

то на средства за тези дейности, но за разлика от бюджетното финансиране осигуряването на средствата е в пряка връзка с възможностите и мениджърските качества на ръководителите на стопанствата. Сега едно териториално поделение трябва да се управлява като търговски субект по Търговския закон. Дървесен ресурс има, но трябва да се търсят възможности за приходи и от странични дейности. Координацията в работата на колективите изисква познаването на спецификата на дейност на всяко от териториалните поделения. Където има добър опит, да се приложи и другаде. Или там, където има проблем - да се намери най-правилното решение както за стопанството, така и за Предприятието като цяло. Представителство на поделенията в лесоустройствени комисии, в срещи, свързани с територии със защитен режим, теренни посещения и проверки за лесокulturни мероприятия и в разсадници и сечища - всичко това допринася за координация и своевременно подпомагане на лесовъдските дейности в Русенския регион. Това, което най-много ни допада и ме радва, е колегиалната и коректната атмосфера, която се създава в колективите. Идват млади хора да търсят работа в горите, мотивирани са да приложат знанията от специалността, което е предпоставка за приемственост и възстановяване на добрите традиции в лесовъдските среди.

В ДЛС „Росица“ предизвикателствата приемат професионалистите

Директорът инж. Иваничка Иванова

„Централен Балкан“, а на запад - с ДЛС „Русалка“ - Априлци. ДЛС „Росица“ се намира в Габровска област и обхваща част от територията на община Севлиево, която включва целите землища на селата Стоките, Кръвеник и Батошево. В това богато на гори стопанство залесената площ е 96.9 %. Букът тук е основен гървесен вид (70.1 %). Освен него са разпространени зимен гъб, габър, цер, благу, акация, както и сребролистна липа, явор, планински ясен, череша, шестил, клен, бреза. Широколистните видове заемат близо 90 % от площта. Иглолистните са представени от бял и черен бор, обикновен смърч, зелена дуглазка, лиственица. За това голямо видово разнообразие допринасят специфичният климат и релефът - типично планински до алпийски, с надморска височина от 350 до 1850 метра.

Наблизаме в Централна Стара планина, по чийто северни склонове се простира Държавно ловно стопанство „Росица“, което стопанисва към 26 000 ха в ловно-стопанско отношение и 12 390 в горскостопанско. На север граничи с ДГС - Севлиево, на изток и североизток - с ДГС - Габрово, на юг с ДЛС „Мазалат“ и Национален парк

Пътят лъкатуши през буквите гори над село Стоките и ни отвежда до м. Лъгът, където е административната на стопанството. Посреща ни приветливият двор на административната сграда, която в момента се ремонтира, за да осигури отлични условия на труд за служителите на стопанството. Още по цветните алеи вече си личи, че стопанинът тук е жена. Инж. Иваничка Иванова е ръководител на 60 души служители и работници. Във време, когато стопанствата не поддържат работници и техника, ДЛС „Росица“ има 25 работници на трудов договор, разполага със собствени въжени линии и извозна техника. Отдалечеността на обектите и стръмните терени са предизвикателства, които приемат само професионалистите. А добивът на гървесина намира пълна реализация и рентабилност. За това допринася и фактът, че от 2009 г. стопанството е сертифицирано по FSC.

Освен със свои работници добивът се осъществява и с лицензирани гърводобивни фирми.

Основните ползватели на добитата гървесина са „Биоресурс“ ЕООД - Свищов, „Кроношпан“ - Велико Търново, „Лескомерс Трейдинг“ - с. Тумбалово, Кооперация „Обнова“ - с. Черни Осъм.

Близо 62 % от предвидената гървесина за ползване е от възобновителни сечи, останалата е от отгледни и санитарни сечи.

Изключително обилните снеговалежи през зимата на 2012 г. причиняват снеголоми в насажденията с надморска височина 400-600 метра. Част от тях са усвоени през миналата година, а върху останалите - на площ от 69 дка, за които е предвидено мероприятие 100 % санитарна сеч, се работи в момента.

На площ от 600 дка са констатирани щети с по-слаба интензивност до 10 %, с предвидено мероприятие санитарно прочистване.

Тъй като районът е богат на водни ресурси, в обособените водогайни зони „Зелениковец“, „Росица“, „Багаревица“ и „Бяла“, които се използват

за водоснабдяване на околните населени места и Севлиево, основно се работи с въжени линии. Работят 4 въжени линии, по които се извозва основната част от добитата гървесина.

Ползването на гървесина през настоящата година е 27 971 м³ по предвиден финансов план, в който са включени продажба на стояща гървесина „на корен“ - 17 530 м³, продажба на добита гървесина от временен склад - 10 441 м³, от които 500 м³ по чл. 193 от Закона за горите, 250 м³ за

Колективът на ДЛС „Росица“. В средата (отляво надясно) са инж. Цветан Марков - зам.-директор, инж. Иваничка Иванова - директор, и инж. Нивелин Неделчев - зам.-директор. Най-вляво е Гинка Гатева - гл. счетоводител

▲ Ловният дом в м. Лъгът

Благороден елен в базата за интензивно развитие

◀ Юлиян Иванов - отговорник по лова на ловностопански участък „Лъгът“

Катя Иванова - отговорник на цеха за преработка на дивечово месо

нуждите на стопанството и 230 м³ за местното население. За първите два месеца от годината е реализирана 3570 м³ гървесина (на корен и от временен склад) на стойност 265 000 лева.

Печалбата за миналата година е в размер на 70 000 лв., като са добити 34 000 м³ гървесина, от които 30 % егра и 70 % гърва. Приходите за 2012 г. са 1 724 000 лв., от които 388 000 лв. са от ловна дейност.

От предвиденото ползване за 2013 г. близо половината гървесина е егра, а заложеният финансов план сочи цифрата 2 070 000 лева. Вече са сключени договори за продажба на склад на 13 500 м³ (част от които ще се добиват от собствените работници, а останалите - от фирми) и 8000 м³ - по тарифна такса „на корен“.

Инж. Иванова споделя, че планират повече приходи от подобряване на сортиментното съотношение на гървесината и, разбира се, от ловната дейност.

За района на стопанство най-голямо е ловностопанското значение на горите. Екологичните условия са благоприятни за развъждането на благороден елен, сърна, дива свиня, мечка, елен лопатар, муфлон, благородарение на което ловният туризъм е много добре развит. Всяка година се разработват програми за развитие на ловното стопанство.

Подобрява се материалната база на ловния дом, построен през 1986 г. и изцяло реновиран през 2009 година. Изграждат се биотехнически ловни съоръжения - чакала, хранилища, развива се хранителна база. Изградена е и непрекъснато се обновява базата за интензивно развитие на дивеча със специална ограда, на площ 270 ха, в която са създадени чудесни условия за благородния елен, елена лопатар, муфлона и дивата свиня. В това се уверяваме и лично, когато привечер навлизаме в оградата и пред очите ни цели стада елени и муфлони излизат необезпокоявани на паша.

Ловното стопанство пази славата и традициите на много атрактивно за организиран ловен туризъм и през последните години се посещава от много чуждестранни и български ловци. Като обект на лов се представят трофейни екземпляри от благороден елен, дива свиня, мечка, вълк и други видове дивеч.

На територията на стопанството работи единственият в България специализиран цех за преработка и продажба на дивечово месо. В цеха се преработва месото от дивеча, отстрелян на територията на ДАС „Росица“ и останалите ловни стопанства на територията на

Долна станция на въжена линия с дължина на трасето 1300 м в отдел 48 а. Извежда се групово-постепенна сеч, окончателна фаза, на 8.9 хектара

Инж. Иваничка Иванова с гл. лесничей инж. Костадин Иванов (отляво) и горския надзирател Борис Борисов (отдясно) в отдел 58 г, където се води групово-постепенна сеч с 30 % интензивност

Емил Маев и Ирина Маева са работници на стопанството, които извършват извоз на самар при санитарна сеч след снеголом и снеговал в отдел 39 г

СЦДП - Габрово. За миналата година цехът е донесъл на стопанството приход от 72 000 лева.

Не на последно място по значение са страничните ползвания, които се реализират в горите. Осигурява се паша на селскостопанските площи. Добива се листников фураж и сено.

През последната година е обновен машинно-тракторният парк на стопанството.

Голяма част от товаренето на дървесината, ремонтът на съществуващите горски пътища и обработката на дивечовите ниви се осъществява със собствена техника и работници, които са предимно от селищата в района. А да се видят млади специалисти на работа в стопанството - това е и успех, и гордост за ръководителите.

В момента по инвестиционната програма на предприятията се проектират още три стабилизиращи горски пътя с обща дължина около 16 км, които ще осигурят

достъп до затворени басейни.

Добрите резултати, постигнати през последните години, са плод на труда и високия професионален опит на работниците и служителите, които се трудят всеотдайно, с чувство на професионализъм и много любов към българската гора - ни уверява инж. Иванова. Вярваме в това и ще добавим, че във време, когато хората напускат родните си места, за да търсят работа в големите градове, стопанството дава работа на местните хора и привлича млади специалисти, а в очите на всички се чете спокойствие, което днес не е никак малко.

ДГС - Бяла: Менеджърско управление, съчетано с лесовъдството

Държавното горско стопанство в Бяла е с над 70-годишна история, в която има много постижения и немалко спадове. Преструктурирането на горския сектор заварва стопанството с едни от най-ниските заплати и липсата на млади кадри. Днес, още на втората година от дейността си в състава на Северноцентралното предприятие, ДГС - Бяла, маркира няколко положителни тенденции, сред които и много добър старт във финансовите показатели, който го нарежда в челната тройка на поделенията от предприятието.

Управлението на стопанството е поверено на инж. Славка Колева, която има 29 години стаж в горите. В основата на своята работа тя полага принципите на откритост и честност, използване на положителния опит, въвеждане на личната отговорност, включително и своята като ръководител, загърбване на лошите практики от недалечното минало. Колективът, мотивиран да работи добре и качествено, вижда резултатите, които пряко се отразяват на трудовото възнаграждение. По тази причина стопанството започва да се пълни с млади хора. Това е важно и от гледната точка на стопанисването на горите - ДГС - Бяла, навлиза в много отговорен етап, в който ще започне усилен възобновителни сечи, докато досега бяха предимно отгледни.

Вече три години стопанството заделя собствени средства за всички разходи, свързани с лесокултурните дейности, което позволява почвopоготовката да е навременна, а залесяването да се извършва през най-подходящия сезон за местните условия - есента.

Основната дейност, от която стопанството формира приходите си, е ползването на дървесина. Това поставя пред ръководството и лесовъдския състав задача за много внимателно изготвяне на план-сметките, коректност и вискателност, но и дипломатичност в работата с фирмите, които се явяват на търговете. Приходите на стопанството, което не разполага със скъпи сортименти дървесина, няма и особено високи разценки, говорят, че тази задача се изпълнява много успешно. Обновява се автомобилният парк и е извършен цялостният ремонт на административната сграда.

**Инж. Славка КОЛЕВА -
директор на ДГС - Бяла**

стопанисване е насочено към устойчиво производство на дървесина и недървесни горски продукти, възлиза на 17 742 ха, от която залесена - 16 686 ха, незалесена - 477 ха, и недървопроизводителна - 579 хектара. Излолистните култури и насаждения заемат 13 %, 24 % са широколистните високостъблени гори, 21 % - издънковите, и 42 % са нискостъблените гори.

Стопанството е разделено на два горскостопански участъка - „Бяла“ и „Батин“.

Съобразно биологичните особености на дървесните видове, формираните типове месторастения, състоянието на насажденията, поставената производствена цел и изискванията на нормативната уредба са обособени 15 стопански класа и група защитни и рекреационни гори и гори в защитени територии. Преобладаващите класове са акациев, липов високостъблен и на излолистните култури.

Акациевите насаждения заемат най-голям дял от залесената площ на стопанството, което определя важното място на вида както в дърводобива, така и в противоерозионните залесявания. Насажденията от сребролистна липа се нареждат на второ място по процент на заета площ, а общият запас е около 1/3 от целия запас на ДГС - Бяла.

Горите и земите в района на дейност на Държавното горско стопанство - Бяла, са разположени на територията на общините Бяла, Две могили, Борово и Ценово, в землищата на 40 населени места. Общата площ на горските територии в района на дейност на стопанството е 21 061 ха, като 84.2 % са държавни, 11.9 % - общински, 3.6 % - на частни физически лица, и 0.3 % на частни юридически лица.

Площта на държавните горски територии, чието

През последното десетилетие в стопанството са залесени 5624 гка, от които 1354 гка са нови гори. Преобладаващи са залесяванията с различни клонове тополя - 3028 гка, с акация - 2105 гка, залесени са и 490 гка с други широколистни дървесни видове. Във връзка с проведените залесявания е извършена механизирана почвонеподготовка на 4556 гка и още 1056 гка ръчно са направени тераси и дупки.

Всяка година се отглеждат всички горски култури от 1- до 3-годишна възраст - средно 1550 декара. Средно за година се кастрят около 650 гка тополови култури. След преминаването през 2002 г. на остров Батин в териториалния обхват на ДГС „Дунав“ - Русе, тополовите култури заемат предимно ивиците „дига-бръз“ на реките Дунав и Янтра и обхващат 639 хектара. През 2012 г. с тополи са залесени 285 гка, като в ивиците „дига-бръз“ - 115 декара.

След реструктурирането на горския сектор разсадникът в Борово не фигурира в списъка на разсадниците с национално значение. През последните години производството му е сведено до минимум. В миналото водещ в производството на облагородени орехови, школувани изголистни и широколистни фиданки, в последните години е ограничен до производство на акациеви фиданки за нуждите на залесяването на стопанството. Поради липса на достатъчно средства преди реструктурирането голяма част от разсадниковите площи са заети с бракувани и прераснали семенщица. Сега постепенно започнахме да освобождаваме тези площи с идеята и надеждата отново да се възобнови производството на фиданки и рационално да се използват освободените площи.

През последните три години стопанството посреща със собствени средства всички разходи за лесокulturните дейности. Всички видове работи се планират и провеждат съобразно климатичните условия и лесовъдските изисквания. Механизираните дейности се извършват чрез възлагане по реда чл. 95 от Закона за горите, а ръчният труд - с работници на стопанството. Най-добрият сезон за залесяване в нашите условия е есента. Резултат от по-доброто планиране и навременно извършване на предзалесителните дейности са по-големият процент на прихващане на културите и по-доброто им общо състояние. Със съдействието на Лесозащитна станция - Варна, и добрата работа на лесовъдския състав значително се подобри фитосанитарното състояние на тополовите култури.

За опазване и възстановяване на природни местообитания и видовете в техния ареал са обявени защитени зони от Националната екологична мрежа „Натура 2000“ - за опазване на местообитанията на птиците от Директива 79/409/ЕЕС, с обща площ на горите около 305 ха, и за опазване на природните местообитания и местообитанията на видовете от Директива

Колективът на ДГС - Бяла, с директор инж. Славка Колева, зам.-директор инж. Галин Ганчев, главен счетоводител Зарко Неделчев

92/43/ЕЕС - площ от 5864 хектара.

През 2012 г. започна инвентаризация на горските територии на стопанството и разработването на горскостопанския план.

Основната дейност, от която стопанството формира приходите си, е ползването на дървесина. Това поставя пред ръководството и лесовъдския състав по-големи изисквания и качество на планиране и извършване на всички лесовъдски дейности в съответствие със законодателната и нормативна уредба.

Средното годишно ползване за последния ревизионен период 2003-2012 г. е 52 509 м³ стояща маса. За последните три години ползването възлиза средно на 46 527 м³ лежаща маса и среден приход от продажбата ѝ на стойност около 1 987 300 лева.

През 2012 г. са отчетени и реализирани 54 648 м³ и 2 800 287 лв. приходи от продажбата на дървесина.

Извършването на добива и продажбата на дървесината се осъществява по Наредбата за условията и реда за възлагане на изпълнението на дейности в горските територии - държавна и общинска собственост, и за ползването на дървесина и недървесни продукти.

Общата ловностопанска площ на стопанството е 116 293 ха, от които 18 652 ха горски територии. Общата площ 112 339 ха са пригодни за развъждане на дивеч. Обособени са 38 ловностопански района, предоставени за стопанисване и ползване на ловните дружини, близаци в състава на Ловно-рибарско сдружение „Сокол“ - Бяла. Главен вид дивеч в обхвата на ловностопански райони е диференциран в зависимост от характера и производителността на местообитанията и трайността на обитаването. Като цяло екологичната обстановка е благоприятна за водене на целенасочена и ефективна ловностопанска дейност. Местообитанията са типично егродивечови.

Държавен ловностопански район „Беленска гора“ е предоставен за стопанисване в ловностопанско отношение на Държавното ловно стопанство „Дунав“ - Русе.

Нарушенията на територията на ДГС - Бяла, с всяка година намаляват, като за последните три години служителите съставят средногодишно по около 90 акта за установяване на административно нарушение.

Борис ГОСПОДИНОВ
Светлана БЪНЗАРОВА
Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Нов министър на земеделието и храните

Със сформирането на служебния кабинет на Правителството на Република България за министър на земеделието и храните от 13 март е назначен проф. Иван Костадинов Станков. Роден е на 27.09.1948 г. в с. Ружица, Ямболска област.

Проф. Станков е зооинженер, завършил е Селскостопанската академия в София. От 1983 г. е кандидат на селскостопанските науки, от 1999 г. е доктор на селскостопанските науки от Аграрния факултет на Тракийския университет в Стара Загора.

Дългогодишен преподавател и учен в катедрата „Животновъдство - преживни животни и млекопитаещи“, където последователно придобива научните звания асистент, старши асистент, главен асистент, доцент (1988) и професор (2001).

В периода 1990-1997 г. е зам.- декан на Аграрния факултет, от 1999 г. до 2007 г. е декан на Факултета. Ръководител е на катедрата „Животновъдство - преживни животни и млекопитаещи“, а от 2007 г. е ректор на Тракийския университет.

Специализирал е в Аграрния колеж „Харпър Адамс“ в Ню Порт, Англия (1995), и в Университета в Дижон, Франция (1996). Има повече от 200 научни трудове, учебници, ръководства и справочници в областта на проучването на икономическите фактори и общите проблеми на животновъдното производство, качествените признаци на продуктите от овцевъдството и козевъдството и други.

Членува в Съвета на ректорите на висшите училища в България и в Балканската федерация по животновъдство, в Управителния съвет на Селскостопанската академия и други. Член е на Консултативния съвет към Министерството на земеделието и храните и на Контролния съвет на Националния млечен борд.

Лесозащита

ЗДРАВΟΣЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ГОРИТЕ през 2013 година

**Инж. Стефан БАЛОВ -
главен експерт по защита на горите
в Изпълнителната агенция по горите**

Резултатите от лесопатологичното обследване дават основание да очакваме, че здравословното състояние на горите през 2013 г. ще бъде по-добро от предходната година. Данните от сигнализацията и обследването са представени посредством информационната система, базирана в интернет страницата на ИАГ. Всички собственици на гори съгласно Наредба № 12 за защита на горите от болести, вредители и други повреди вече имат възможност да подават сигнали за здравословното състояние на горите си и да изпращат информацията в информационната система на ИАГ. Здравословното състояние на горите в страната е на базата на прогнозите на трите Лесозащитни станции - София, Пловдив и Варна.

От проведените лесопатологични обследвания е установено, че през 2013 г. засегнатата от вредители и повреди горска площ възлиза на 845 288 дка, което е 2.34 % от общата залесена площ в страната. В приблизително 340 285 дка, или 40.25 % от общо засегнатата площ, е необходимо да бъдат проведени лесозащитни мероприятия.

Насекомни вредители в иглолистните гори

Борова процесионка. Среща се в белоборови и черноборови насаждения от всички възрасти. Най-големи площи и най-силни нападения се установяват в боровите гори при надморска височина под 1000 метра. С намаляване на надморската височина размерите на нападателите площи се увеличават, засилват се и степените на нападение. През 2013 г. предвидената за авиоборба площ е 13 734 дка, от които 9923 дка за авиохимична и 3811 дка за авиобиологична борба. Ареалът на процесионката не може да бъде ограничен. Той се разширява постепенно на изток в района на РДГ - Стара Загора.

И през следващата година боровата процесионка ще бъде най-широко разпространен листогризещ вредител в боровите гори.

Борови листни оси. От описаните за България борови листни оси с икономическо значение са 3 вида - обикновена (малка) борова листна оса (*Diprion pini*), ръждива борова листна оса (*Neodiprion sertifer*) и самотна борова листна оса (*Asanthylda hieroglyphica*). Обикновената и ръждивата борова листна оса нападат насаждения от бял и черен бор, като обезлистват по-силно по-младите култури, докато самотната борова листна оса е най-опасна за културите на възраст до три години. Размерите на нападателите площи от боровите листни оси през последните години намаляват.

Не се очакват мащабни нападения. За 2013 г. за авиоборба са предвидени 9722 декара.

Корояди. Това са най-опасните вредители по стъблата на иглолистните видове. При бора това са върховият корояд, големият и малкият горски градинар и шестозъбият корояд, а при смърча - типографът и халкографът.

Засегнатите от корояди насаждения през предходната година са 3176 дка. Предвидените за борба площи през тази година са 1753 декара.

Набелязаните мероприятия включват извеждане на санитарни сечи и залагане на ловни гървета, а за проследяване на развитието на процеса - залагане на феромонови уловки.

Не се очаква съществено намаляване на нападенията от корояди. Очаква се най-много те да бъдат в естествените нас-

аждения и културите от бял и черен бор. По-ограничен ще бъде броят им в смърчовите гори. Своевременното почистване на сечищата в боровите гори е много важно мероприятие, тъй като отпадъците при сечта водят до развитието и разпространението на вредителите.

Общо за 2013 г. са засегнати 160 288.4 гдка от насекомни вредители по иглолистните дървесни видове.

Болести и съхнене на иглолистни дървесни видове
Съхнене на белия и черния бор. Размерът на пло-

щите, засегнати от съхнене, е 8407 гдка, а за санитарни сечи се предвиждат 666 декара. В сравнение с минали години площите със съхнене на белия и черния бор многократно са намалели.

Поради продължителните засушавания и много високи температури в края на вегетационния период на изминалата година е възможно през тази пролет да се появят райони с внезапно изсъхване на бора.

Съхнене на елата. Съхненето при обикновената ела не е толкова силно изразено, както през минали годи-

Вредител	Нападната площ, гдка	Необходими мероприятия, гдка							
	Слабо засегнати	Силно засегнати	Всичко	Авиохи - мична борба	Авиобиологична борба	Наземна химична борба	Механична борба	Интегрирана борба	Санитарни сечи
Борова процесионка	97 465.70	15 166.00	112 631.70	9923.00	3811.00	0.00	6870.00	0.00	0.00
Борови листни оси	34 503.00	9722.00	44 225.00	0.00	9722.00	0.00	46.00	0.00	0.00
Корояди	1291.70	1885.00	3176.70	0.00	0.00	0.00	4.00	0.00	1753.70
Всичко насекомни вредители по иглолистните видове	133 292.40	26 996.00	160 288.40	9923.00	13 533.00	0.00	6920.00	0.00	1971.70
Съхнене на бора	4224.30	146.00	4370.30	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	69.00
Съхнене на елата	68.00	0.00	68.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Всичко съхнене и болести по иглолистните видове	8612.50	1100.00	9712.50	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	702.00
Гъботворка	73 696.00	249 594.00	323 290.00	249 781.00	3005.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Педомерки и листоврътки	68 018.80	3150.00	71 168.80	1546.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Златозадка	62.00	0.00	62.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Дъбова процесионка	377.00	-	377.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Всичко насекомни вредители по широколистните видове	147 159.70	253 796.00	400 955.70	251 327.00	3005.00	30.00	0.00	0.00	0.00
Съхнене на гъба	16 327.00	920.00	17 247.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1271.00
Съхнене на цера	2181.00	1384.00	3565.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1412.00
Всичко съхнене и болести по широколистните видове	33 737.00	4149.00	37 886.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4256.00
Насекомни вредители по тополи, върби и ели	3048.00	1554.00	4602.00	0.00	0.00	2459.00	421.00	0.00	0.00
Болести по тополи, върби и ели	210.00	416.00	626.00	0.00	0.00	0.00	86.00	0.00	255.00
Болести по горскоплодни	0.00	576.00	576.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Повреди от дивеч и гризачи	209.00	63.50	272.50	0.00	0.00	0.00	35.00	0.00	0.00
Плевелна и паразитна растителност	406.00	77.00	483.00	0.00	0.00	82.00	0.00	0.00	21.00
Повреди от абиотични фактори	179 298.39	35 734.43	215 032.82	0.00	0.00	0.00	8.00	0.00	33 664.02
Горски пожари	2340.50	10 591.35	12 931.85	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	9951.35
Повреди в горски разсадници	929.96	991.30	1921.26	0.00	0.00	1501.87	134.00	0.00	0.00
Всичко	509 243.45	336 044.58	845 288.03	261 250.00	16 538.00	4072.87	7604.00	0.00	50 821.07

ни. Слабо засегнати са 68 декара. Общата засегната площ от съхнене на излолистните през 2013 г. се очаква да бъде 9712 декара.

Насекомни вредители в широколистните гори

Общата засегната площ в тази група е 400 956 декара. **Гъботворка.** През предходната година от този вредител бяха засегнати 382 411 гка, а през тази година се предвижда да бъдат 323 290 гка, или с почти 60 000 гка по-малко. За 2013 г. са предвидени 251 789 гка за авиохимична борба и 3005 гка за авиобиологична борба. Общо предвидените за борба срещу гъботворка гори възлизат на 252 786 гка, което показва, че предвидените площи за авиоборба през 2013 г. също са намалели значително спрямо предходната година.

Необходимо е да продължи мониторингът на този вредител във всички нападнати площи. Извършеното разселване в много райони на страната на гъбата *Entomophaga taimaiga* - ентомопатоген на гъботворката, до голяма степен ограничи разпространението на вредителя в много от нападнатите насажденията. Не се очаква увеличаване на нападнатите от гъботворката площи през следващите години.

Педомерките и листозавивачките се срещат в гъбовите гори повсеместно. За 2013 г. засегнатите площи от тези много опасни за гъба вредители силно намаляват и възлизат на 71 168 декара.

Нападенията от педомерки и листоврътки ще има и през следващата година. За борба през 2013 г. се предвиждат 1546 гка, като за окончателното определяне на размера на площите, в които ще се изведе авиоборба, ще бъде изготвена гоуточняваща прогноза на база резултатите от заложените лепливи пояси и от фотоеклектро- рите.

Дъбовата процесионка периодично напада малки площи в гъбовите гори. За 2013 г. са посочени 377 гка слабо нападнати насаждения. Не се предвиждат лесозащитни мероприятия.

Болести и съхнене при широколистните

Съхнене на гъба. През 2012 г. засегнатата от съхнене площ при гъба е 17 247 гка, а при цера - 3565 декара. За санитарни сечи през 2013 г. се предлагат 1271 гка гъбови и 1412 гка церови насаждения.

Съхнене на бука. През изминалата година е установено слабо съхнене в 12 336 гка букови насаждения, а 24 гка от тях са предложени за санитарни сечи през 2013 година.

Съхнене на други дървесни видове. Причините за заболявания и съхнене в широколистните гори в много случаи са непредвидими, което дава основание да се очаква, че те ще бъдат наблюдавани и през 2013 година.

Насекомни вредители по тополите, върбите и елшите

Общо засегнатата площ е 4602 гка. Вредителите, които причиняват повреди по тополите, върбите и елшите, са листояди и листни въшки, цигарджии, златки, сечковци и дървесни оси. За борба през 2013 г. са предвидени 2459 гка наземна химична и биологична борба и 421 гка за механична борба.

Болести и съхнене по тополите, върбите и елшите

Общата засегната площ в тази група е 626 декара. Предвиждат се 86 гка за механична борба и 255 гка за санитарни сечи. Повредите по тополите, елшите и върбите се изразяват в некрози по кората на тополите и съхнене. Общо засегнатата площ от съхнене на тополата е 397 декара.

Тополов листояд. През изминалата година нападнатите топови култури от този вредител са на площ от 3044 гка, от които 320 гка в горските разсадници и 2724 гка в култури. Нападенията от топовия листояд са заплаха най-вече за младите фиданки на възраст от 1 до 3 години, при които вредителят може да причини значителни загуби.

Повреди от тополов листояд се наблюдават всяка година. През 2013 г. се предвижда извеждане на наземна химична борба на площ от 2068 декара.

Повреди от дивеч и гризачи

При по-висока численост дивечът може да нанася повреди на гората. Най-уязвими са младите растения на възраст до 5-6 години. Повредите се нанасят предимно от сърни, елени и зайци и най-често се изразяват в прегризване на връхните леторасли на младите фиданки. Регистрираните повреди са на площ от 272 декара. За механична борба са предвидени 35 декара.

При неблагоприятни климатични условия могат да се очакват повреди от дивеча и през 2013 година. Предвижда се извеждането на защитни мероприятия, свързани с индивидуално предпазване на фиданките чрез механични средства.

Повреди от абиотични причини

Здравословното състояние на горите се влияе и от късните студове, силни ветрове и мокър сняг, слани, високи температури и други. Общо 215 032 гка насаждения и култури са засегнати от повреди от абиотични фактори. От тях 33 664 гка са предвидени за санитарни сечи през годината.

Повреди от пожари

Установената при лесопатологичното обследване засегната от пожари площ е 12 931 гка. От тях 9951 гка са предвидени за санитарни сечи през годината.

Повредите, нанасяни на горите по абиотични причини, са ежегодно явление и ще бъдат наблюдавани и през следващата година. Екстремните метеорологични явления като продължителни засушавания и горски пожари, снеголоми и снеговали често предизвикват отслабване на дървостойките и водят до повреди в горите. Подложените на стрес през 2012 г. насаждения ще бъдат засегнати от съхнене и по-уязвими на нападенията от насекоми вредители и болести през 2013 година.

Плевелна и паразитна растителност

Общо 483 гка са насажденията, засегнати от паразитна растителност. Мероприятията срещу плевелната растителност се предвиждат на площ 82 декара.

Вредители, болести и други повреди в горските разсадници

За добро здравословно състояние на фиданките в горските разсадници се изискват значителни грижи. Малкият брой горски разсадници и повтарящото се производство на посадъчен материал от един и същ вид в продължение на много години създава условия за поява и размножаване на насекомните вредители в тях. Климатичните аномалии също предизвикват повишаване на загубите и влошаване на здравословното състояние на фиданките. Профилактичните мероприятия допринасят за предпазване, ограничаване и предотвратяване на появата и развитието на болести, вредители и други повреди. Нападенията от насекоми и повредите от заболявания, както и от абиотичните фактори се очакват и през 2013 г. на обща площ от 1921 гка, което е почти три пъти по-малко от предходната година. Предлагат се 1501 гка за наземна химична и 134 гка за механична борба.

**МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО
И ХРАНИТЕ**
ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ

бул. „Хр. Ботев“ № 55, София 1040 Автоматична телефонна централа 98 511, факс: 981-37-36, e-mail: iag@iag.bg			
ул. „Антим I“ №17, София 1303 Автоматична телефонна централа 9045			
Отразени са данните до 18.03.2013 г.			
име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
РЪКОВОДСТВО			
Инж. Красимир КАМЕНОВ	и.д. изпълнителен директор	508	
Величка МАРИНА	гл. специалист - оперативна документация	509	
Маргаритка ПАВЛОВА	гл. специалист	503	
Инж. Валентина МАРИНОВА	гл. секретар	504	
Елза АТАНАСОВА	ст. експерт - отчети и анализи	504	
Инж. Димитър БАТАЛОВ	служител по сигурността на информацията	516	988 59 25
Дафинка РОНКОВА	финансов контролор	557	988 59 14
ЗВЕНО „ВЪТРЕШЕН ОДИТ“			
Кирил КОЛЧЕВ	ръководител	557	980 81 77
Цветка ПЕТКОВА	гл. вътр. одитор - РДГ-Бургас		0885610602
Благовеста ЛАЛОВА	гл. вътр. одитор - РДГ-Пловдив		0885342634
Тони ИЛИЕВА	гл. вътр. одитор - РДГ-Пловдив		0889231383
Вася МИХАЙЛОВА	гл. вътр. одитор		0884301534
ОБЩА АДМИНИСТРАЦИЯ			
ДИРЕКЦИЯ „ФИНАНСОВО-СТОПАНСКИ ДЕЙНОСТИ“			
Силвия МАРИНОВА	директор	559	988 29 72
ОТДЕЛ „БЮДЖЕТ И ФИНАНСИ И СЧЕТОВОДСТВО“			
Емилия ТАФРАДЖИЙСКА	началник	560	988 14 95
Инж. Катерина КУТИНА	гл. експерт	560	988 14 95
Божана ГЕОРГИЕВА	гл. експерт - отчети и разплащания	554	987 35 00
Любомира ИЛИЕВА	гл. експерт	554	987 35 00
Цветелина СВИЛЕНОВА	гл. експерт	554	987 35 00
Веска ДЕЛЧЕВА	ст. експерт - бюджет и средства за заплати	553	988 30 16
Станка СТОЯНОВА	ст. експерт - прогнози и бюджет	553	988 30 16
Ваня ХРИСТОВА	ст. счетоводител	560	988 14 95
Екатерина ГАНЧОВСКА	ст. счетоводител	560	988 14 95
Сашка ДИМОВА	ст. счетоводител - касиер	555	987 51 40
Милка ИВАНОВА	гл. специалист - платежни процедури в СЕБРА	554	981 75 31
Румяна БРУСАРСКА	гл. специалист	560	988 14 95
Лозина ГИЛОВА	гл. специалист	554	987 35 00
Вера ВЛАХОВА			
ОТДЕЛ „СОБСТВЕНОСТ, ИНВЕСТИЦИИ И КАПИТАЛОВИ РАЗХОДИ“			
Инж. Петко ВРАЧОВСКИ	началник		9045/309

име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
Инж. Стоян КЪНЕВ	гл. експерт - собственост, инвестиции и капиталови разходи		9045/310
Инж. Оля МАНОВА	гл. експерт - инвестиционна политика		9045/320
Инж. Анелия ГАВРИЛОВА	гл. експерт - управление и стопанисване на държавната собственост		9045/311
Татяна МИХАЙЛОВА	гл. специалист - организация и контрол на материалната база	392	
Славка ТАСКОВА	техн. сътрудник		9045/311
ДИРЕКЦИЯ „АДМИНИСТРАТИВНО, ПРАВНО И ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ“			
Тихомир ДИМИТРОВ	директор	559	988 29 72
ОТДЕЛ „ПРАВНО-АДМИНИСТРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ И ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ“			
Тодор БОГОМИЛОВ	началник	506	987 51 46
Гергана ЦАРСКА	гл. юрисконсулт	519	981 60 58
Даниела АНГЕЛОВА	гл. юрисконсулт	519	981 60 58
Анелия ВАСИЛЕВА	гл. юрисконсулт	519	981 60 58
Александър ФЕРДОВ	гл. експерт - човешки ресурси	510	
Ерджан МУРАД	ст. юрисконсулт	517	981 06 37
Анастасия ВОДЕНИЧАРОВА	ст. юрисконсулт	517	981 06 37
Надежда ВИТЕВА	ст. юрисконсулт	517	981 06 37
Деница АЛЕКСАНДРОВА	мл. юрисконсулт	519	981 60 58
Камелия РАЙЧЕВА	мл. юрисконсулт	515	988 82 25
Антоанета ДЕЛЕВА	мл. експерт - човешки ресурси	510	
Малинка КЪРПАРОВА	мл. експерт - човешки ресурси	510	
Росица ПЪРВАНОВА	гл. специалист	512/	988 13 83
Лили ЗАРКОВА	техн. сътрудник - деловодител	389	
Маргаритка ИГНАТОВА	техн. сътрудник - деловодител	512/	988 13 83
Миглена ИВАНОВА	техн. сътрудник - деловодител	389	988 13 83
ОТДЕЛ „ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ И ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА“			
Инж. Ивайло ИВАНОВ	началник	506	987 51 46
Инж. Ирена СТОЯНОВА	гл. експерт	516	988 59 25
Инж. Антон РАЧЕВ	гл. експерт - информационни системи	506	987 51 46
Инж. Мариана СИМЕОНОВА	гл. експерт - информационно обслужване	515	988 82 25
Л.арх. Иван БОГДАНОВ	ст. експерт - информационни дейности и комуникационни технологии	506	987 51 46
Инж. Весна КИМОВА	ст. експерт - медийно представяне	511	
Петя БРЕЗОЕВА	дейността на ИАГ ст. експерт - връзки с обществено	511	

име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
Лора ВАСИЛЕВА	ността гл. специалист - връзки с общество- ността и медийна комуникация	511	
СПЕЦИАЛИЗИРАНА АДМИНИСТРАЦИЯ			
ДИРЕКЦИЯ „ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ И ПРОМЕНИ В ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ“			
Инж. Христо ХРИСТОВ	директор	513/ 277	987 51 42
ОТДЕЛ „ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ И ГОРСКОСТОПАНСКО ПЛАНИРАНЕ“			
Инж. Илия АНГЕЛОВ	началник	529	988 11 96
Инж. Любен ЖЕЛЕВ	гл. експерт	529	988 11 96
Инж. Мариела МИРОНОВА	гл. експерт	515	988 82 25
Инж. Дарина ИЛЧЕВА	гл. експерт	529	988 11 96
Борислава ЯНЕВА	гл. специалист	513	
ОТДЕЛ „ПРОМЯНА НА ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО, ВЕЩНИ ПРАВА И РАЗПОРЕЖДАНЕ С ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ“			
Инж. Огнян ЙОСИФОВ	и.д. началник/ гл. експерт	513/ 514	987 51 42
Цанко КОЗЛОВ	гл. експерт	501	988 32 22
Инж. Зоя МИХОВА	гл. експерт	528	981 44 47
Инж. Антоанета ТАНЕВА	гл. експерт - вещни права върху горски територии	528	981 44 47
Инж. Любомир КРЪСТЕВ	гл. експерт - разпореждане с гор- ски територии	527	988 80 65
Инж. Ангелия ЛОЗАНОВА	гл. експерт - промяна на предназ- начението на горски територии	501	988 32 22
Джемиле МОЛЛАХМЕД	ст. експерт	501	988 32 22
Инж. Мария ЧАМБОВА	гл. експерт - вещни права върху горски територии	528	981 44 47
Драгомир ЦИЦЕЛКОВ	мл. експерт - вещни права върху горски територии	527	988 80 65
Николина НЕДЕЛКОВА	мл. експерт - промения в горските територии	501	988 32 22
Десислава КОСТОВА	мл. експерт - промения в горските територии	527	988 80 65
Перай РАМАДАНОВ	гл. специалист		9045/357
Ивайло ИВАНОВ	специалист	504	
Радостина ВЪРБАНОВА	технически сътруд- ник	412	
Галина ГОРАНОВА	гл. специалист	411	
ДИРЕКЦИЯ „ГОРИ И ЛЕСОВЪДСКИ ДЕЙНОСТИ“			
Инж. Стойчо БЯЛКОВ	директор	551	988 58 42
ОТДЕЛ „ВЪЗОБНОВЯВАНЕ, СТОПАНИСВАНЕ, ПОЛЗВАНЕ И ЗАЩИТА НА ГОРИТЕ“			
Инж. Димитър БЪРДАРОВ	началник	526	987 12 74
Инж. Емил РАКЪДЖИЕВ	гл. експерт - стопанисване на горите държавна собственост	556	987 49 90
Инж. Стефан БАЛОВ	гл. експерт - защита на горите	556	987 49 90
Инж. Илиан МУТАФИЙСКИ	гл. експерт -		988 46 67,

име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
Инж. Деян СТОЙНЕВ	лесосечен фонд, дисциплина на пол- зване и лесозащитни мероприятия гл. експерт - стопанисване на го- рите със защитни и специални функции	556	9045/324 987 49 90
Инж. Нели МИХАЙЛОВА	гл. експерт	552	987 97 92
Инж. Георги ТИНЧЕВ	гл. експерт - управление на защи- тени територии	552	987 97 92
Д-р инж. Анна ПЕТРАКИЕВА	гл. експерт - управление на защитени зони по „Натура 2000“	552	987 97 92
Инж. Мария БЕЛОВАРСКА	гл. експерт - горски репродуктив- ни материали и раз- садници	526	987 12 74
Инж. Кирил ТАШЕВ	ст. експерт - горска сертифика- ция, отчет и анализ на дейностите в гор- ски територии	552	987 97 92
ОТДЕЛ „НЕДЪРЖАВНИ ГОРИ И КОНТРОЛ ВЪРХУ ДЕЙНОСТИТЕ В ГОРИТЕ“			
Д-р инж. Ценко ЦЕНОВ	началник	552	988 40 91
Инж. Мария ДИНЕВА	гл. експерт - ползване на недър- жавни гори и реги- стри	556	987 49 90
Инж. Татяна АНДРЕЕВА	гл. експерт - консултации на недържавни горо- владелици	529	988 08 75
Инж. Димитър ВИТЕВ	гл. експерт - стопанисване на недържавни гори	552	988 40 91
Инж. Петя ПАШОВА	гл. експерт - стопанисване на недържавни гори и регистра	556	987 49 90
Инж. Тони КРЪСТЕВ	гл. експерт - контрол и анализ на дейностите в горите	557	980 81 77
Инж. Росен РАЙЧЕВ	гл. експерт - контрол върху из- пълнение на горскостопанските планове и програми		988 46 67, 9045/307
Инж. Руслан МИХАЙЛОВ	гл. експерт - контрол по стопа- нисване на горите	556	987 49 90
Инж. Йордан ПАЛИГОРОВ	гл. експерт - контрол върху дис- циплината на пол- зване и опазване на горските територии		988 46 67, 9045/307
Инж. Валентин ЧАМБОВ	гл. експерт - контрол по ползва- нията и лесокultur- ните дейности в гор- ските територии	523	981 40 45
Илиана МЕНЦЕЛ	мл. експерт - консултации на	551	

име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
Инж. Петко ИЛИЕВ	недържавни горо- владетели и регистри ст. експерт - консултации на недържавни горо- владетели		9045/358
ДИРЕКЦИЯ „ОПАЗВАНЕ НА ГОРИТЕ И ЛОВ“			
Инж. Костадин СПАСОВ	директор		9045/364
ОТДЕЛ „ЛОВ И ОПАЗВАНЕ НА ДИВЕЧА“			
Инж. Юлиян РУСЕВ	началник		9045/303
Инж. Любов ИРГЕВА	гл. експерт - контрол по стопа- нисване и ползване на дивеча		9045/301
Инж. Григор ПЕНЕВ	гл. експерт - нормативна уредба и контрол		9045/301
Екатерина БОЖИНОВА	гл. експерт - търговия с дивеч и дивечови продукти		9045/302
Инж. Станка ЧОБАНОВА	гл. експерт - опазване на дивеча		9045/302
Инж. Мартин ИВАНОВ	гл. експерт - охрана на дивеча и рибата		9045/322
Инж. Мирослав ДЖУПАРОВ	ст. експерт - стопанисване на дивеча		9045/303
ОТДЕЛ „ОПАЗВАНЕ, ПРЕВЕНЦИЯ И КОНТРОЛ НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ“			
Инж. Николай ПИРОНКОВ	началник		981 16 25, 9045/363
Владимир КОНСТАНТИНОВ	гл. експерт - опазване на горите от пожари		987 51 44, 9045/362
Инж. Камен ДИМИТРОВ	гл. експерт - статистика и анализ на контролните дейности		987 51 44, 9045/362
Инж. Спас ТУМБЕВ	гл. експерт - превенция на нарушенията и орга- низация на дейност- та по опазване на горските територии		987 51 44, 9045/351
Инж. Росица ХОРОЗОВА	гл. експерт - програми и схеми за опазване на горски- те територии		9045/363
Петър ПЕТРОВ	гл. специалист - превенция на правонарушенията и взаимодействие с МВР и други институции		987 43 57, 9045/351
Григор ГЕОРГИЕВ	гл. специалист - горски инспектор		987 51 44
Георги АТАНАСОВ	старши специалист - горски инспектор		987 51 44
Стилиан СТОЯНОВ	старши специалист - горски инспектор		987 51 44
Георги ПЕТРОВ	старши специалист - горски инспектор		987 51 44
Петко ДИМОВ	старши специалист - горски инспектор		987 51 44

име и фамилия	длъжност	вътр. тел.	директен
Васил ЛЪЖАНСКИ	ст. специалист - горски инспектор		0887509280
Георги ДОНЧЕВ	ст. специалист - горски инспектор		0884832878
Юсеин ШАКИРОВ	ст. специалист - горски инспектор		0885841572
Николай НИКЛИН	старши специалист - горски инспектор		987 51 44
Ивайло НАЙДЕНОВ	ст. специалист - горски инспектор		987 51 44
Димитър КЕРЕМИДЧИЕВ	специалист		987 51 44
Светослав ЙОВЕВ	специалист		987 51 44
Красимир ЛАЗОВ	специалист		987 51 44
ДИРЕКЦИЯ „ПРОЕКТИ И МЕЖДУНАРОДНИ ДЕЙНОСТИ“			
Д-р инж. Любчо ТРИЧКОВ	директор		9045/360
ОТДЕЛ „ПРОЕКТИ И СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ“			
Инж. Николай ВАСИЛЕВ	началник		9045/361
Инж. Николина СИМЕОНОВА	гл. експерт		9045/358
Инж. Долорес БЕЛОРЕЧКА	гл. експерт - стратегическо пла- ниране и проекти		9045/356
Гергана ХИКИЙ	мл. експерт - научно обслужване		9045/355
Петя СЛАВЧЕВСКА	гл. специалист		9045/355
Петя СПАСОВА	гл. специалист		9045/365
Диана ХРИСТОВА	гл. специалист - документи и реги- стри	559	988 82 90
ОТДЕЛ „МЕЖДУНАРОДНИ ДЕЙНОСТИ“			
Д-р инж. Деница ПАНДЕВА	началник		9045/361
Теменужка ГОВЕДАРОВА	гл. експерт - международни дей- ности		9045/308
Инж. Георги КОЦЕВ	гл. експерт - международни дей- ности		988 46 67, 9045/324
Д-р Албена БОБЕВА	ст. експерт - между- народни институции и конвенции		9045/356
Инж. Васил ЦИГОВ	ст. експерт - между- народни дей- ности	506	987 51 46
Лидия ЗДРАВКОВА	ст. експерт	530	988 14 12
ОТДЕЛ „ДЪРЖАВНИ ГОРСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ“ КЪМ ДИРЕКЦИЯ „УПРАВЛЕНИЕ НА СОБСТВЕНОСТТА И ДЪРЖАВНО УЧАСТИЕ“ НА МЗХ			
Инж. Виржиния ХУБЧЕВА	началник	524	987 51 43
Инж. Емил МАРИНОВ	държавен експерт	562	988 14 12
Инж. Пенчо ПЕТКОВ	гл. експерт	523	981 40 45
Инж. Мария КАМЕНОВА	гл. експерт	523	981 40 45
Инж. Елена КРИЖАН-ВЕЛИЧКОВА	гл. експерт	562	988 14 12
Инж. Олег ИЛИЕВ	гл. експерт	562	988 14 12
Инж. Антонина КОСТОВА	гл. експерт	562	988 14 12
Красимир КАРАКУШЕВ	гл. експерт	523	981 40 45
Пела ДИМОВА	ст. експерт	524	987 51 43
ОТДЕЛ „ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗИ И ПОЛИТИКИ“ КЪМ ДИРЕКЦИЯ „СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ“ НА МЗХ			
Екатерина ПОПОВА	държавен експерт	525	989 27 41
Инж. Спас ТОДОРОВ	държавен експерт	525	989 27 41
Инж. Боян СОКОЛОВ	гл. експерт	525	989 27 41
Катерина ПАВЛОВА	мл. експерт	543	

Стопанисване на малки по площ гори

Д-р инж. Ценко ЦЕНОВ - Изпълнителна агенция по горите,
доц. д-р Груд ПОПОВ - Институт за гората при БАН

В началото на XXI век горите на България са с променена структура на собствеността. Недържавната собственост е 23.5 %, като от нея над 600 000 горски имота са с площ до 2.0 хектара. Стопанисването на насажденията в тях с прилаганите досега лесовъдски системи е затруднено. Възникнаха различия между общественото възприемане на гората и нуждите и очакванията на собствениците и индустрията към нея.

В търсенето на идея за решаването на този конфликт отново се връщаме към принципите за стопанисване по-близо до природата. Значителен интерес предизвиква *концепцията за постоянната (вечната) гора* (Möller, 1922). Според нея забраната на голите сечи осигурява непрекъснато хармонично взаимодействие на всички фактори на горската среда. Системата Дауервалд не признава турнуса, предварително определени структури и възобновителен период. Естественото възобновяване е важно, но то не е самоцел. Целта е формиране на смесени разновъзрастни насаждения, при което не е задължително присъствието на всички класове на възраст. Изоставени са сложните изчисления за определяне на годишното ползване, а периодично се определя прирастът. При маркирането на дърветата за сеч не се взема предвид възрастта им, а се използват главно лесовъдски критерии вместо такива, целящи добива на определен обем или сортименти.

Прилагането на традиционните лесовъдски системи в маломерните горски имоти, собственост предимно на физически и юридически лица, е затруднено, а в някои случаи и невъзможно поради малката площ на имотите. За улеснение и гарантиране на възобновителните процеси и поддържане на структурите на насажденията, както и в резултат на инерцията постепенно в практиката се налагат сечите за издънково възобновяване и сечищната форма на организация на горското стопанство. При използването на такъв подход лесовъдските намеси са насочени основно към ползване на дървесина, а поддържането на другите функции на горите е с частичен успех или изобщо е обречено. При такова ползване условията на средата в горските екосистеми са силно повлияни, особено когато се провежда гола сеч. Негативното въздействие на сечта е в зависимост от интензивността на ползване и подбора на дърветата, които се отсичат. Ако се отсече обаче само част от дърветата, негативното въздействие е по-малко. Природосъобразното стопанисване на горите означава, че лесовъдската намеса в системата „гора“ е извършена по начин, който следва природния процес. Методът „близо до природата“ установява най-напред какво ще се случи, когато няма човешка намеса. Това означава да се установи естествената структура и динамика на гората, възобновителните процеси и посоката на протичащите сукцесионни процеси. След това да се определи дългосрочната цел и методът за постигането ѝ, като се минимизират необходимите за това средства. Природните системи помагат да се постигне нашата цел за производство на дървесина, като избягваме всичко, което би могло да наруши природния процес. По този на-

чин се запазват екологичните функции на горите при едновременно изпълнение на икономическата цел - производството на дървесина, в т.ч. висококачествена.

При стопанисването на малки по площ гори чрез такъв подход се гарантира екологичната и икономическата производителност на гората, а с това и устойчивостта на многообразните функции, които тя изпълнява. На практика това е разработена и практически приложима концепция за стопанисване. При нея се използват в максимална степен естествените природни процеси, което води до чувствително намаляване на човешките намеси. На първо място се поставя въпросът за опазване на природата и биологичното разнообразие. Гората се разглежда като уникална екосистема, която не трябва да бъде подлагана на трайни нарушения по време на стопанисването. В горските съобщества протичат многообразни кръговрати, върху които въздействат периодични колебания (промени). Когато човешките въздействия не надхвърлят рамките на тези колебания за съответното съобщество, може да се приеме, че това е природосъобразно стопанисване. За всяка човешка намеса трябва да се направи критична преценка дали няма да окаже трайно негативно въздействие върху горската динамика. Въз основа на сегашните познания за екосистемните взаимовръзки в гората може да се приеме, че интензивността на стопанисването трябва да бъде възможно най-малка. Тази теза не се приема от концепции за стопанисване на горите, при които устойчиво се работи срещу природните процеси. В основата на успешното прилагане на концепцията за вечната гора са познанията за динамиката на горските насаждения (Oliver, Larson, 1990). Тези познания ще позволят на лесовъда да определи настоящото място на дървостоя в общата картина на вековното развитие и промени, характерни за динамиката на насажденията, и ще му помогнат да предвиди с голяма вероятност следващата фаза и подфаза на насаждението със съответната ѝ структура и дървесен състав. За лесовъда остава само да подпомага и контролира този естествен процес, като не допуска естествени големоплощни нарушения. При стопанисването е важно определянето на дългосрочната цел за развитие на гората. Известно е, че месторастенето се определя от свойствата на почвата, геологията, морфологията на терена, на климата и наличната растителност. То е основата за определяне на **потенциалната естествена растителност, бъдещия дървесен състав и дългосрочната цел за развитие на гората**, която трябва да е в основата на стопанисването на горите.

Тъй като климатът, както и обхватът и динамиката на климатичните промени не подлежат на точно прогнозиране и адаптивните възможности на дървесните видове не могат да се прогнозират точно. Климатични модели и сценарии предвиждат увеличаване на средните годишни температури при намалени и с променено разпределение годишни валежи. Свързаната с това промяна на жизнените условия за дървесните видо-

ве въздействия върху дългосрочната цел за развитие на гората. От тази гледна точка е възможно при належащо залесяване да се използват не само местни, но и подходящи за условията на месторастене видове (които се предполага, че ще имат по-добра адаптивна способност спрямо климатичните промени). Същото е валидно и при поставянето на приоритети при избора и подпомагането на дърветата на бъдещето.

Приема се, че подходящ за условията на месторастене дървесен вид е този, който се е адаптирал към климатичните условия на дадено жизнено пространство, а също така и към неговите орографски характеристики, като използва потенциала на месторастенето и богатството на горските почви и ги реализира посредством жизнен растеж и устойчивост на болести. В рамките на дървесните видове има обвързаност на различни произходи към определени условия на месторастене (екотипове). Доколкото те са известни и проучени, се приемат като подходящи за условията на месторастене видове и могат да участват като съпътстващи.

Като неподходящи (чужди) дървесни видове се приемат тези, които не изпълняват изискванията за местен или подходящ за условията на месторастене вид.

При стопанисването трябва да се дава предимство на местните дървесни видове. Отстраняването или потискането на неподходящи за месторастенето видове обаче е препоръчително да се извършват само тогава, когато те дългосрочно пречат/конкурират силно местните и подходящите за условията на месторастене видове.

Прибързани мероприятия по „борба“ с такива видове по правило водят до високи разходи и не трябва да се извършват.

Освободени след ветровали и/или каламитети площи се приемат като природни нарушения. Те дават началото на естествени процеси, които трябва да протичат възможно най-самостоятелно. Мероприятия, които въздействат или възпрепятстват естествените сукцесии - почвообработка, изкореняване, отстраняване на конкурентна растителност, интензивни залесявания, са неподходящи от природозащитна гледна точка. Поради тази причина вземането на решение дали една свободна площ трябва да се залеси, се отлага до 7-8 години в зависимост от нейната площ и заобикаляща среда.

Допускането на механизми за саморегулация в най-важните фази от развитието на гората осигурява запазване на генетичния потенциал на всички участващи в сукцесията дървесни видове. Ненарушеното развитие на пионерни фази с техните типични дървесни видове като бреза, трепетлика, офика и гр. оказват влияние и върху разнообразието на животинския състав. Разбира се, високото ниво на видово разнообразие не може да се поставя като еднозначна цел. Ето защо и при последващите стъпки на отглеждане няма смисъл от специални мероприятия за постигане на тази частична цел. При постоянно намаляване на намесите е възможно върху част от площта дори да се постигне абсолютното видово разнообразие (отношение на наличните видове към тези в ненарушените горски съобщества).

Изложеното дотук е съвременна и актуална концепция, при която се преминава от подход на стопанисване на насаждения към **стопанисване на отделното дърво**, т.е. след началната фаза на възникване на насажденията постепенно стопанисването се ориентира към грижи за отделни дървета. Периодичните и насочени към отделното дърво намеси водят в средносро-

чен до дългосрочен аспект към нетипични за сегашните представи горски структури. Възможно е участъци от гората, в които не могат да се определят дървета на бъдещето, да останат без намеси, т.е. според сегашните схващания да са неотгледани. В тези участъци право на живот получават дървета, които биха били отстранени при т.нар. низови прореждания. При тях селекцията (която е субективна) според негативни външни признаци може да доведе до генетично обедняване на нашите гори, а с това и до намаляване на възможностите за реакция спрямо променящите се условия на околната среда. В такива горски участъци могат да се извършват ползвания при навлизане във фазата на зрялост.

От значение при прилагането на такъв подход е фактът, че в гората като екосистема освен разнообразието на дървесни видове и растителни структури играят роля и т.нар. екологически важни елементи на екосистемата (биотопна дървесина като дървета с гнезда и храпуни, периферията на гората и т.н.). Само една малка част от тези специални структури е проучена. Няма достатъчно информация за техните функционални зависимости и взаимодействия. От голямо значение е стопанисващият да създаде рамковите условия за едно ненарушено развитие на гората.

При този подход може да се намери балансът между традиционното стопанисване, което не позволява често и свободно влизане в гората и в повечето случаи довежда до изсичането на горите „на голо“, и едно екологично стопанисване. Традиционно при малките по площ имоти ползването е през по-голям период от време, но с по-голяма интензивност и това може да създаде проблеми с поддържането на биотопната дървесина и участъци без мероприятия. В такива случаи за тяхното обезпечаване са необходими компенсаторни мерки и субсигуране.

Мероприятията за стопанисване на горите включват: възобновяване, отглеждане на млади гори, намеси спрямо дърветата на бъдещето. Предлагащата концепция за стопанисване е заимствана и се припокрива в голямата си част с представения и прилаган в горската практика „Метод за отглеждане на млади насаждения по примера на провинция Саарланд, Германия“ (Борисов. М., Ценов Ц., Попов Гр. и гр., сп. „Гора“, бр. 7, 2009), където тези мероприятия са развити и обусловени по-подробно. В настоящото изложение се спираме на лесовъдските намеси само при възобновяване, дименсиониране и зрелост.

Възобновяване

В смисъла на биологичната автоматизация естествено възобновяване има предимство, когато се състои преобладаващо от местни или най-малкото подходящи за месторастенето дървесни видове, съобразно дългосрочната цел за развитие на гората.

Възобновявания с краткосрочни сечи не са желани. Много по-голяма степен естественото възобновяване в различни по големина групи и прозорци е желано в процеса на формиране на запаса (фаза на зрелост) и по време на главното ползване. Във всеки отделен случай трябва да се решава дали дадено старо дърво трябва да се ползва за сметка на възобновяването, или не. Трябва да се въздържа от окончателни ползвания на майчин дървостой или залагане на ивици около възобновителни центрове.

Описаният подход е валиден за всички зрели насаждения в добро здравословно състояние, докато в насаждения с влашено състояние (разстроени от повреда) са валидни други препоръки. В такива насаждения се препоръчва възможно най-бързо възобновяване. Напрегнат

на възобновяването се определя от здравословното състояние на отделните гървета, а не от възрастта на насаждението. Ако в предвидените за възобновяване насаждения естествено възобновяване трайно е затруднено, може да се пристъпи към неговото подпомагане. Целенасоченото оставяне на гървесни корони след сечите осигурява защита и създава по-добри светлинни условия за възобновяване. За възобновяване на свободни площи в гората (напр. след ветровали) трябва целенасочено да се използва естествената сукцесия. Погтовата се разбира вторичната сукцесия върху горските почви, при която след появата на пионерни гървесни видове се появяват и главните, и съпътстващите видове. Наличието на **майчини гървета** (семенници) в близост до освободени площи е предпоставка за успешна горска сукцесия. **Предгората или пионерни горски формации** е една от възможностите за възстановяване на гората върху площи, възникнали след природни нарушения, а също и за възобновяване на площи, които досега не са били заети от гора.

Намеси спрямо гърветата на бъдещето

Отглеждането на младата гора включва намесите спрямо отделното гърво на бъдещето. Тяхната задача е регулиране на ограничен брой жизнени и качествени гървета с цел намаляване на периода за производство на висококачествена гървесина. Тези намеси започват, независимо от гървесния вид (светлолюбив или сенкоиздръжлив, с бавен или бърз растеж), тогава, когато самоокастрянето достигне 25 % от очакваната височина в зряла възраст (между 5 и 12 м самоокастрена секция). Тази фаза приключва, когато гърветата на бъдещето поради намалена способност за реакция не могат да усвояват освободени площи. В зависимост от растежната динамика на отделните гървесни видове тези намеси приключват на възраст между 50 до 100 години. Разбира се, намесите спрямо гърветата на бъдещето започват по-рано при видове, чиито корони се развиват по-бързо. По-бързорастящи видове като череша, офика, бреза, червена елша, ясен и др. се ползват по-рано поради опасността от поява на гнилото или лъжливо ядро. Жизнеността, качеството и гървесният вид са критериите за избор на гървета на бъдещето. При оценката на **жизнеността** се вземат предвид здравословното състояние (определено по външни белези), положението спрямо останалите гървета, стабилността, формата на короната (изправена, клонови под прав ъгъл спрямо стъблото, без видужни разклонения) и гъстото облистване на короната. При **качеството** изискването е да няма видими биотични (гъби, некрози, повреди от гивеч) и абиотични (прегаряне, мразобойни, повреди при сечта и извоза) повреди, като се наблюдава много добро качество на долната 1/4 от очакваната височина на зряла възраст (между 5 и 12 м). При всички гървесни видове, които не се самоокастрят по естествен път, изискването за качество може да се изпълни с помощта на кастрене. **За гървета на бъдещето приоритетно трябва да се избират местни видове и едва като втори избор подходящи за условията на месторастене видове.** Равномерното разпределение на гърветата на бъдещето не е първостепенна цел. Опитът от почти всички горски съобщества показва, че винаги в непосредствена близост една от друга се намират групи от гървета, които отговарят на критериите за избор. При т.нар. истински групи гърветата не формират клонови области на короната между тях. Тези истински групи не се разкъсват, а се стопанисват като едно гърво, спрямо което се отстраняват съседни конкуренти. Поради това, че при отстраняване на най-силните конкурен-

ти по правило се вземат свръхгосподстващи или господстващи гървета, **намеси в средната част на склона или под склона са изключение** (когато трият или удрят гърветата на бъдещето). Намеси в пространствата между гърветата на бъдещето не трябва да се провеждат. Ползването в междинните пространства отслабва колективната стабилност на гората. Ако разстоянията между гърветата на бъдещето са правилно избрани, с всяка намеса се постига постепенно намаляване на междинните пространства. В участъците, където не е намерено гърво на бъдещето, не се извършва нищо и те остават като резервни площи. Тук могат да се извършват икономически ефективни ползвания чак при навлизане във фазата на зрелост.

Единствен критерий за интензивността на намесите спрямо гървото на бъдещето е необходимостта от пространство за развитие на короната с цел равномерно нарастване на годишните пръстени. За интензивността на намесите не са от значение кръговата площ или броят на гърветата на хектар, а хабитусът на гървото на бъдещето. Колкото по-богато е дадено месторастение, толкова повторемостта на намесите е през по-малък период от време. Необходимостта от последващи намеси зависи от развитието на короните на гърветата на бъдещето. **Не трябва да се допуска загубване на живи клонове от основата на короните на гърветата на бъдещето.** Под основа на короната се разбира най-широката част от короната (осветената корона). Всяко закъснение за провеждане на намеса води до изтегляне нагоре на основата на короната, т.е. до увеличаване на зоната с изсъхнали клонове и следователно до намаляване на производителната част на короната.

Задача на намесите спрямо гървото на бъдещето е да се осигури запазване и подпомагане на потенциалното (в зависимост от месторастеността) гървесновидово разнообразие. **Редки гървесни видове (спътници), които отговарят на дългосрочната цел за развитие на гората, се избират, без значение от тяхното качество, за т.нар. екологични гървета на бъдещето и се стопанисват по начин, който гарантира тяхното запазване.** За спътници, които вследствие на естествената конкуренция вече са изостанали в средната част на склона или под него, не трябва да се провеждат трудоемки мероприятия за опазването им. Такива опити по правило водят до съпътстващи загуби на запас и до неуспех.

Устойчивото прилагане на принципите на намесите спрямо гървото на бъдещето представлява своевременен отказ от едроплощни схематични намеси върху цялото насаждение и преминаване към стопанисване на отделното гърво.

Обикновено се избират и подпомагат най-жизнените гървета, когато те притежават и съответното качество. По правило в насаждението има малко такива екземпляри. В насаждения, в които са намерени малко на брой гървета на бъдещето, се обръща внимание само на тях. В такъв случай е по-добре да се изчака развитието на насаждението, отколкото да се избират гървета на бъдещето със занижени критерии. Лесовъдската концепция се основава на наблюдения през всичките фази от развитието на гората. Лесовъдските намеси се извършват само при необходимост, като основно се разчита на биологичната автоматизация. През фазата на дименсионирането (нагрупване) отглеждането е концентрирано около гърветата на бъдещето.

Намеса в зрелите гори

В тази фаза интензивността на намесите намалява. Те се изразяват в отстраняване на останали конкуренти в периферията на короната на качествените гървета. Междинните площи се запазват. Чрез целеви намеси евентуално се отварят прозорци за стартиране на следващата горска генерация.

При достигане на определените по гървесни видове и условия на месторастене **целев гуаметри** може да се пристъпи към ползване на качествени или по-малко качествени гървета. Важен критерий за това е пазарната ситуация в момента.

Важен елемент е подпомагането на биоразнообразието чрез запазване на всички гървета с ключова роля за структурата - хралупати, загнили и мъртва гървесина в стоящо и лежащо състояние.

Основни изводи от прилагането на концепцията по принципите на постоянната гора:

- При прилагането ѝ се използват механизми за саморегулация в най-важните фази от развитието на гората, които осигуряват запазване на генетичния потенциал на всички участващи в сукцесията гървесни видове.

- Устойчивото ѝ приложение позволява да се постигне чувствително увеличаване на участието на все още живи гървета с хралупи, загиващи и мъртви гървета във фаза на разлагане (които могат да бъдат обединени в термина „биотопна гървесина“) в средносрочен и дългосрочен аспект.

- Тя позволява да се реализира задачата за производство на гървесина, в т.ч. и с по-високо качество, като се използват природосъобразни подходи и биологичната автоматизация.

- С нейното прилагане значително са редуцирани разходите - време, труд и средства, при извършване на отгледните мероприятия.

Недостатъците от досегашната практика

Прилаганите в практиката досега лесовъдски концепции на стопанисване в малките по площ гори, а и не само в тях, поставят редица проблеми в икономически, екологичен и социален план:

- висока себестойност на мероприятията, неефективно оползотворяване на потенциала на месторастенията и производство на по-нискокачествени сортименти;

- намаляване на биоразнообразието;

- формиране на нестабилни насаждения по отношение на всички каламитетни форми (вятър, сняг, насекоми), което води до влошаване на специалните защитни функции - водоохранни, почвозащитни, противоерозионни;

- ограничаване на способността на горите да натрупват CO₂;

- намаляване на структурното разнообразие чрез хомогенизирането на насажденията, което води до намаляване на разнообразието от жизнени пространства

в горите (особено намаляването на мъртва гървесина); - загуба на екологична стабилност, което води до застрашаване на населени места, земеделски площи и пътища.

Необходими действия

Преодоляването на голяма част от посочените проблеми е възможно чрез прилагане на принципите на постоянната (вечната) гора и преминаване към стопанисване на отделното гърво. За тази цел е необходим по-дългосрочен поглед върху живота (динамиката) на горските насаждения при вземането на решения за стопанска намеса в тях, имитиране на естествените процеси в отделните фази на развитие на насажденията, съчетани с допълнителни стопански цели, обосновани според конкретните типове месторастения и гора.

Досегашното стопанисване на малките по площ имоти да бъде променено с включването на този подход, за което е необходимо да се предприемат по-енергични стъпки.

Стопанисването на горите въз основа на така предложената концепция ще постави нови задачи пред инвентаризацията и организацията на горското стопанство. Цялата планираща дейност при природосъобразното стопанисване се различава съществено от тази при стопанисването по класове на възраст. Горскостопанските планове и програми трябва да подпомагат този подход на стопанисване.

Стопанисването на горите по принципите на постоянната (вечната) гора изисква висока квалификация на лесовъдите, които ще го прилагат. За целта е необходимо на първо време да се издадат съответните указания и да се организират квалификационни курсове за лесовъдския персонал. Стопанисването на маломерните гори ще продължи да се води по досегашния начин, ако тези идеи не залегнат в обучителните мероприятия на лесовъдската колегия и не се постигне тяхното популяризиране в практиката. Това вероятно ще стане постепенно, едновременно с набирането на опит и преквалификацията на лесовъдите.

Този подход на стопанисване е възможно да бъде прилаган и в горите с по-голяма площ. При провеждане на природосъобразно и устойчиво лесовъдство стопанските класове изгубват своето значение. Мероприятията тук са толкова разнообразни, че е трудно, а и не е нужно да се групират еднородни в това отношение насаждения. Турнусът не е фиксиран - решаващо значение има способността на индивидите да нарастват до по-малка или по-голяма възраст.

Основен метод за определяне на размера на ползването в природосъобразно стопанисваната гора е по състояние на насажденията. Преценява се какви изменения трябва да настъпят в състава и възрастовия строеж с оглед насаждението да изпълни поставената му цел.

Новини от природните паркове

Природен парк „Персина“ с награда

На 15 февруари по време на юбилейната 30-та Международна туристическа борса „Ваканция и СПА експо“, проведена в София, Природният парк „Персина“ - Белене, е удостоен с наградата „Златен приз 2012“. Отличието, което сп. „Туризм и отдих“ връчва за 11-ти път, е от категорията „Природен парк, успешно съхраняващ природата“. Критериите за

избор на Комисията за номинациите включват висока култура на обслужване, професионален мениджмънт, които допринасят за утвърждаване на България като привлекателна туристическа дестинация. „Персина“ успешно работи за популяризиране на туристическите обекти на територията на парка.

Горите - основен фактор за намаляване на въглеродния диоксид

● Приносът на земеползването, промяната в земеползването и горското стопанство за националната инвентаризация на емисиите на парникови газове

Детелина ПЕТРОВА - старши експерт в отдел „Инвентаризации“ в Изпълнителната агенция по околна среда

В края на 2010 г., в контекста на Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (РКОНИК), се постига съгласие глобалното затопляне да бъде сведено в рамките на не повече от 2°C над температурите отпреди индустриалната революция. Това е от жизненоважно значение за ограничаване на отрицателните последици от човешката намеса в климатичната система. Глобалните емисии трябва да започнат да намаляват. За тази дългосрочна цел е необходимо до 2050 г. глобалните емисии на парникови газове да бъдат намалени поне с 50 % спрямо количествата от 1990 година.

Във връзка с изпълнение на задълженията на България към РКОНИК Изпълнителната агенция по околната среда изготвя и докладва годишна инвентаризация на емисии на парникови газове. Инвентаризацията обхваща 6 сектора - „Енергетика“, „Индустриални процеси“, „Използване на разтворители“, „Селско стопанство“, „Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство (ЗПЗГС)“ и „Отпадъци“. Базовата година за начало на инвентаризацията е 1988, като всяка следваща се докладват емисиите на парникови газове две години назад от текущата. През последните пет години емисиите на парникови газове в България са свързани главно с производството на енергия (75 %), производствените процеси (10 %), дейностите в селското стопанство (9 %) и депонирането на твърди битови отпадъци (8 %). В същото време известни количества въглероден диоксид се поглъщат (отстраняват от атмосферата) и се натрупват в дървесината и съответните дървесни продукти, както и в други растения и в почвата. Тези процеси попадат в обхвата на сектор на ЗПЗГС, който включва главно емисиите и поглъщанията на въглероден диоксид (CO₂) от горските екосистеми, които се оценяват като изменения във въглеродните запаси.

Секторът ЗПЗГС има принос за отчитане на изпълнението на ангажимента на страната за периода от 2008 до 2012 г. по Протокола от Киото (ПК) към РКОНИК. Именно поради това секторът е предмет на специално внимание в документите на РКОНИК и ПК и съответните решения на конференциите на страните, подписали Конвенцията и ПК.

В националните доклади за инвентаризация на парниковите газове сектор ЗПЗГС е представен в съответствие с изискванията на Ръководството за добри практики на Междуправителствения комитет по изменение на климата (IPCC GPG, 2003).

ГОРИТЕ - ОСНОВЕН ПОГЛЪТТЕЛ НА CO₂

Горите имат водещо значение при усвояване на въглерода чрез фотосинтеза. Те са важно звено в глобалния цикъл на въглерода поради способността им да улавят

CO₂ от атмосферата и да го задържат в своята биомаса, мъртвата горска постилка (МГП) и горската почва. Растежът на дървесните видове представлява голяма степен нетно натрупване на въглерод, така че оценката и прогнозирането на състоянието и производителността на горите е от съществено значение за анализиране на развитието на въглеродните емисии. Освен това прирастът на дървесната биомаса в горите играе роля за намаляване на концентрациите на парникови газове в атмосферата. Поради тези причини анализът на състоянието на горските екосистеми и методите за управление на горските ресурси представляват интерес с оглед възможността за увеличаване на потенциала на горите като поглъщатели.

Емисиите и поглъщането на парникови газове в сектор ЗПЗГС се оценяват за различни типове земеползване. Съгласно възприетите категории земеползване, определени от Ръководството за добри практики, инвентаризацията се извършва за всички възможни земи, тяхното ползване и промени между тях и се класифицират в следните категории:

- Гори и горски земи.
- Обработваеми земи за отглеждане на зърнени, технически, овощни и гр. култури.
- Пасища и ливади, които не са част от обработваемите земи.
- Водно-блатни земи - естествените езера и реки, както и изкуствените водоеми като язовири, езера и джуги.
- Земи, покрити с дървесни видове, които са част от транспортната инфраструктура, населените места.
- Други земи - гolini, скалисти терени и други, които не са включени в горните категории.

Всяка една от тези категории се разделя на две подкатегории - „Земи, оставащи в същата категория земеползване“ и „Земи, преустроени в друг вид земеползване“. Определянето дали има поглъщане или емитуване на парникови газове се базира на запасите на въглерод в почвите и растителната биомаса върху площта от съответната категория земеползване.

Балансът между емисии и поглъщане на парникови газове в сектор ЗПЗГС е в полза на поглъщането. Поглътители са териториите, заети от гори, пасища и ливади. Основен източник на емисии в сектора е промяната в земеползването при превръщането на гори, пасища и ливади в обработваеми земи и в урбанизирани територии.

През последните 21 години поглъщането на парникови газове в сектора компенсира между 11-20 % от общите емисии на парникови газове в България. С най-голяма роля за поглъщането на въглероден диоксид и складирането му под формата на въглерод (94-95 % от общото поглъщане за сектора) са териториите, заети от гори.

Нетното поглъщане на CO₂ от гори за периода 1988-2010 г. е в границите между 10 887.70 kt CO₂ и 14 792.73 kt CO₂, средното количество е 12 423.52 kt CO₂. Приносът за поглъщането на въглероден диоксид на подкатегория „Гори, оставащи гори“ е 10 пъти по-голям, сравнено с подкатегория „Земи, преустроени в гори“.

ЕТАПИТЕ НА ИНВЕНТАРИЗАЦИЯТА

Основните принципи, които трябва да се спазват при изготвянето и докладването на инвентаризацията, са прозрачност, пълнота, сравнимост, последователност и точност на данните. Първият етап от инвентаризацията в този сектор е събирането на данни за площите на отделните категории земеползване и промените в тях. Крайната цел е да се получи балансът на територията на България като сума от площите на посочените категории. Основният източник на информация за площите в отделните категории земи за целия период на инвентаризация досега (1988-2011г.) е Изпълнителната агенция по горите и отдел „Агростатистика“ към Министерството на земеделието и храните.

Основен проблем при разпределението на площите е, че няма информация за земеползването след промяна в предназначението на земята. Повечето институции имат информация за увеличаване или намаляване на съответните площи, но не и за последващо земеползване.

Вторият етап от инвентаризацията включва изчисляването на емисии и поглътители на CO₂ от сектора. В България се прилага метод, който се основава на промените в запаса на въглерод в живата биомаса, мъртвата органична материя и почвата. При изчисленията се ползват данните за площите и специфични емисионни фактори за нашата страна като дървесен запас, коефициенти за превръщане на дървесния запас в обща надземна дървесна биомаса, годишно натрупване на биомаса за едногодишни култури, референтен запас на въглерод в горските почви.

Докладването на инвентаризацията на емисии/поглъ-

тителите на парникови газове ежегодно подлежат на проверка от екип международни експерти към РКО-НИК. Тези проверки имат за цел да се направи оценка на съществуващата национална система за инвентаризация, както и да се проверят изчисленията, използваните методи, приложените параметри и процедурите по осигуряване и контрол на качеството на инвентаризацията.

Във връзка с първия период на изпълнение на задължението по Протокола от Киото от 2010 г. България докладва емисии и поглътители от дейности - „Залесяване“, „Повторно залесяване“ и „Обезлесяване“. Базовата година за отчитане е 1990, а окончателното докладване ще бъде през 2014 година. Изчисленията са отново на базата на промяна във въглеродния запас в резултат на промяна в земеползването.

ПОТЕНЦИАЛЪТ НА ГОРИТЕ ЗА СМЕКЧАВАНЕ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ВЪРХУ КЛИМАТА

Включва практическо като например преобразуването на незалесени земи в гори (т.е. залесяване), избягване на превръщането на горски земи в други видове земи (т.е. избягване на обезлесяването), натрупване на въглерод в съществуващите гори чрез по-дълги периоди на оборота на дърветата, избягване на голата сеч (т.е. стопанисване на горите чрез отгледни или селекционни сечи) и преобразуване на гори в защитени горски територии, както и широкото прилагане на превантивни мерки срещу въздействията на природни

смущения като пожари, вредители, болести и бури. Важно е да се повишава продуктивността на съществуващите гори чрез определяне на такива периоди на оборота на дърветата, които да са най-близо до осигуряването на максимален добив, увеличаване на добива от слабопродуктивните гори и увеличаване на добива на клони и вършина, при условие че това не води до нарушаване на биологичното разнообразие, плодородието на почвата и съдържанието на органични вещества в нея. Въздействие може да се упражни също и чрез промяна на състава на дървесните видове и увеличаване на прираста.

България разполага със значителен горски ресурс и неговото устойчиво стопанисване и развитие е важен фактор за намаляването на парниковите газове.

В дългосрочен план е необходимо да продължава да се развива идеята за устойчиво и многофункционално управление на горите, насочена към поддържане и увеличаване на запасите от дървесина и съответно въглерод в горите, като същевременно се осигурява устойчив годишен добив на дървесина и дървесни продукти.

Сертифициране на горски репродуктивни материали в Германия

Доц. Красимира ПЕТКОВА - Лесотехнически университет

Търговията с горски репродуктивни материали в Германия се регулира със Закона за горските репродуктивни материали (FoVG), който е разработен въз основа на Директива 105/1999 и регламентира избора на източници за семеизпроизводство, производството и маркетинга на горски репродуктивни материали (ГРМ). Контролът от страна на държавата по спазването на законовите разпоредби се състои главно в проверка на данните в придружаващите документи (основен сертификат, етикет и разписка за доставка) и счетоводството на предприятията за семействено и разсадническо.

С въвеждането на генетични маркери за определяне на наследствените особености на дървесните видове се откриват нови възможности за контрол на ГРМ. Става възможно да се провери видовата принадлежност и идентичността на произхода на ГРМ чрез генетични изследвания. Постепенно нараства интересът на горскостопанската практика към генетичните изследвания, особено в случаите, в които възникват съмнения относно произхода на закупения посадъчен материал. Започва прилагането на Наредба за използване на биохимични генетични методи при проверка на ГРМ и възниква необходимостта от разработване на цялостна система, най-важната цел на която да бъде предоставяне на ГРМ с доказан произход от момента на семействено до използването на посадъчния материал за залесяване. Така през 2002 г. в Южна Германия (провинции Бавария и Баден Вюртемберг) се създава сдружение за сертифициране на горски репродуктивни материали - „Сертификационна схема за проследяване на произхода на горските репродуктивни материали“ (ZuF), (<http://www.zuef.de>), съставено основно от собственици на разсадници. През 2006 г. по инициатива на Асоциацията за качество на горския репродуктивен материал (DKV) се създава подобно сдружение - „Форум за горски репродуктивен материал“ (ISOGEN), (<http://www.isogen.de>) и за останалата част на страната. За разлика от сдружението в Южна Германия, във Форума могат да участват всички заинтересовани от

сертифицирането на ГРМ групи. И двете сдружения са създадени на доброволен и частноправен принцип и нямат търговски интерес. Тяхна основна цел е да допълнят разпоредбите в Закона за горските репродуктивни материали в посока на повишаване на сигурността при определянето на произхода на ГРМ, като се създаде доверие между производителя и ползвателя чрез осигуряване на продукти с определени качества. Производителят гарантира определен произход на ГРМ на базата на сертификат, удостоверява от независим инспектор. Ползвателят чрез този сертификат има сигурност, че полученият продукт е с желаното качество. В случая продуктът е ГРМ, производители са фирмите за семействено и горските разсадници, а ползватели са собствениците на гори, природозащитните организации, фирмите за озеленяване и други.

И при двете сдружения основен момент в процедурата за сертифициране на ГРМ е вземането на сравнителни (референтни) проби. Като референтни се определят пробите, добити от една партида посевен или растителен материал през различни етапи на производствения процес, които се използват за изпитване на идентичността на посевния и посадъчния материал чрез сравнение на наследствените особености. Освен това те могат (при желание на собственика) да се използват и за изпитване на показателите чистота, кълняемост и брой жизнеспособни семена в 1 кг посевен материал. Референтни проби се взе-

мат по време на семействено (от насаждение или от единични дървета), след преработка на суровината (например почистване), при смесване на семенни партиди и след производството на фиданките (растителни проби). Чрез референтните проби и на базата на генетична проверка (чрез изoenзимен или ДНК-анализ) може да се установи дали определен посадъчен материал действително произхожда от дадено насаждение. Пробите се изпращат, подготвят и съхраняват в оторизираните към дружествата служби. За Южна Германия това е Опитната станция по генетика и селекция в Тайсендорф, а за останалата част на страната - Институтът по генетика в Гьотинген.

Има малки различия в процедурата по сертифициране на ГРМ. В Южна Германия се заявява намерението за семействено 2 сегменти порано чрез регистриране в база данни в интернет. Службата приема заявката и изпраща на заявителя необходимите документи и материали за семействено (протокол за семействено и опаковка). Няколко дни преди семействено се информира инспекторът, за да може да извърши необходимия контрол на място. След получаване на референтните проби в службата, тяхното почистване, просушаване и поставянето им за съхранение, заявителят получава от инспектора право на сертификат, с който може да продава посевен или посадъчен материал със статут „проверен“.

При сдружението „Форум за гор-

70-обилей

Проф. Евгени Димитров на 80 години

ски репродуктивен материал“ (ISOGEN) заявителят изпраща попълнен и подписан формуляр заедно с проба за сертифициране до службата и веднага получава сертификат, с който може да продава сертифициран посевен материал и да произвежда и продава сертифицирани фиданки. И тук сертификатът е удостоверен от независим инспектор.

Задължение за залесяване със сертифицирани фиданки имат само държавните горски предприятия. Независимо от това все повече нарастват интересът и съзнанието на собственици на негържавни гори за изключителното лесовъдско и икономическо значение на подходящия производ на посадъчния материал. Дълго време при покупката на фиданки за залесяване те са се ръководили от тяхната цена, а не от тяхното качество. С използване на сертифициран посадъчен материал собствениците на гори придобиват по-голяма сигурност и се създава все по-голямо доверие сред търговските партньори. Допълнително ги мотивира клаузата в Закона за ГРМ за запазване и подобряване на многообразието положително въздействие на горите чрез осигуряване на висококачествен и с известен произход горски репродуктивен материал.

У нас с рязкото намаляване на площите за залесяване би трябвало да се отдели все по-голямо внимание на качеството на създаваните култури. Затова смятам, че е възможно да почерпим информация от опита на Германия по сертифициране на горски репродуктивни материали. На първо време в интернет може да се създаде база данни, в която всеки производител (доставчик) ще се регистрира при подаване на пробите в горската семеконтролна станция и ще се информира онлайн за резултатите. Със създаването на генна банка ще може да се съхраняват дългосрочно и пробите за изпитване, а на по-късен етап (при стартиране на дейността на лабораторията по изoenзимен анализ към ГСС) ще могат да се извършват и генетични проучвания за идентифициране на произхода на горските репродуктивни материали.

Евгени Тодоров Димитров е роден на 22 февруари 1933 г. в с. Гюрвич, Белоградчишко.

Средно образование завършва в Белоградчик, а висше във ВЛТИ - София, през 1958 година.

До 1967 г. работи в ГС - Белоградчик, и почти осем години в „Агролеспроект“ - София. През 1967 г. постъпва във ВЛТИ, където последователно е асистент, доцент (1983) и професор (1993).

През 1974 г. успешно защитава дисертационен труд в областта на горската таксация и получава научната степен „кандидат на селскостопанските науки“ (сега „доктор“), а през 1990 г. на основата на многогодишна експериментална работа защитава голям докторат и получава научната степен „доктор на селскостопанските науки“.

Като редовен преподавател е чел лекции в ЛТУ по дисциплините „Горска таксация“ и „Лесоустройство“ на студентите от специалностите „Горско стопанство“, „Механизация на горското стопанство“, „Екология и опазване на околната среда“ и „Стопанско управление“.

Проф. Димитров работи над решаването на сложни таксационни и лесоустройствени проблеми. Първи сред лесовъдите използва съвременните електронно-изчислителни средства в научно-изследователската работа и е пионер в прилагането на математико-статистическите и номографичните методи. Научното му творчество го представя като последователен, амбициозен учен и новатор. Научните и изследователските му постижения са свързани с разработване на едnofакторен и многофакторен аналитичен метод, както и номографичен метод за определяне на видовете числа и съставяне на видовочислени таблици на растящи стъбла; номографичен метод за определяне на пълногървесността на растящи стъбла; аналитичен и номографичен метод за определяне на обема на единични гървета без използването на разредната система за кубирание; алгоритми (на основата на интегралния метод), които се използват за

автоматизирано съставяне на разредни сбегови, обемни и сортиментни таблици за средновъзрастните и дорязващите белоборови, смърчови, елови и издънкови насаждения от сребролистна липа и други.

Специализирал е в Ленинградската лесотехническа академия (1976) и в Белоруския технологичен институт (1985).

Автор е на учебниците „Горскопромишлена таксация“ (2000) и „Лесоустройство“ (2000). В съавторство е издал и „Методическо ръководство по горска таксация“ (1980).

Автор е на над 190 научни труда, учебници и учебни помагала, публикувани у нас и в чужбина. От тях три монографии - две за моделиране на строежа, обема и сортиментите на средновъзрастните и дорязващите белоборови, смърчови и елови гендроценози (2003) и издънкови гендроценози от сребролистна липа (2001). Третата монография е свързана с определяне на биомасата на естествения бял бор (2001). Реферирани и резюмирани са редица негови научни трудове - над 40 в оксфордските и над 45 в съветските и руските реферативни журналы. Участвал е с научни доклади в редица международни конференции и симпозиуми.

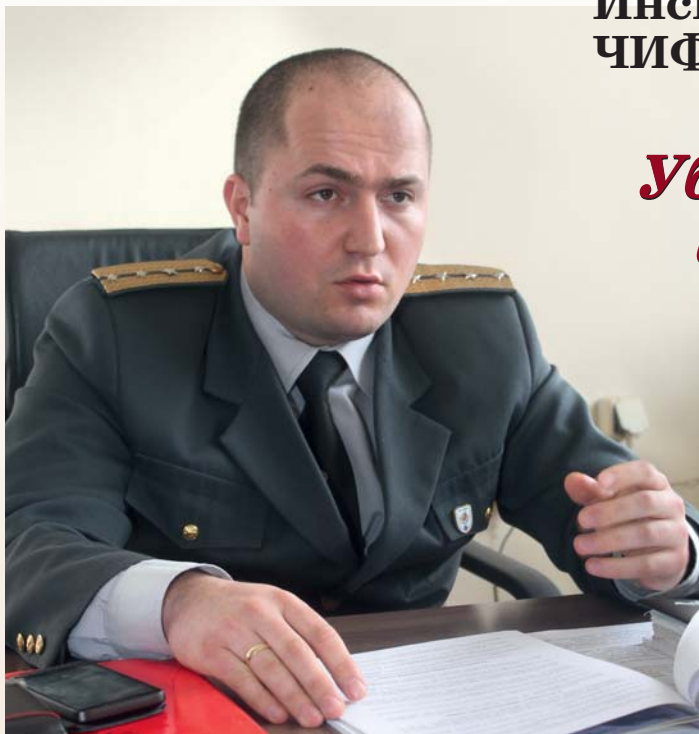
Член е на Съюза на учените и Съюза на лесовъдите в България. Бил е член на редакционната колегия на списание „Гора“, ръководител на катедра „Лесоустройство“, член на Експертния съвет на Министерството на горите и горската промишленост. Избиран е за член на академични и факултетни съвети във ВЛТИ и ЛТУ, както и на Специализирания научен съвет към ВАК.

През 1990 г. е награден с почетна значка на Съюза на учените, а през 2003 г. - с почетния знак на ЛТУ.

Инж. Борис ГОСПОДИНОВ

Инспектор Костадин ЧИФЛИГАРОВ:

Убеден съм в добрата воля на българина да помага

През горещото лято на 2012 г. стана ясно, че помощта на доброволците при борба с пожарите е изключително важна. При горските пожари в „Бистришко бранище“ на Витоша, в Рила, Странджа, Национален парк „Централен Балкан“ и други огнени точки видяхме голяма гражданска активност в помощ на силите на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“. Същевременно се питахме какъв би бил инструментът за цялостната координация на действията им, каква би трябвало да бъде предварителната подготовка на доброволците, за да може да се използва този потенциал. Отговорите вече се намират в „Стратегия за развитие на доброволните формирования за защита при бедствия, пожари и други извънредни ситуации на територията на Република България 2012-2020 г.“. Документът е приет на 17 октомври м.г. и достатъчно бързо неговата визия започва да се изпълнява.

За това какво е направено досега разговаряме с инспектор Костадин Чифлигаров - началник-сектор „Доброволни формирования“ към Отдел „Оперативни дейности“ при ГД „ПБЗН“.

- Инспектор Чифлигаров, кажете накратко какво налага изработването на такава стратегия именно сега?

- През последните години се отчита увеличаване на риска от възникване на бедствия, пожари и други извънредни ситуации на територията на нашата страна. За това съществуват редица причини, но сегашната ситуация се усложнява от глобалната икономическа криза, от която е засегната и нашата страна. Кризата води до увеличаващите се бюджетни ограничения, като последиците от това са крайно отрицателни върху дейностите и структурите на бюджетна издръжка, към които принадлежи и секторът за осигуряване на гражданската сигурност на България. Налага се да се търсят ефективни решения със стра-

тегически характер, които да включват по-ангажирано участие на структурите на гражданското общество и органите на местната власт. Един от начините е създаване на доброволни формирования за защита при бедствия, пожари и други извънредни ситуации към общините. Успешното реализиране на този замисъл изисква държавата да предприеме действия, създаващи благоприятни условия за развитието на доброволното движение. Тези действия включват промени в институционалната среда, нормативната уредба и отчитането на съществуващите нагласи в обществото. И като резултат да се формира и приеме стратегическо политическо решение, което да определя държавната политика в това направление за дълъг период от време. Именно за постигането на тази задача е разработена „Стратегия за развитие на доброволните формирования за защита при бедствия, пожари и други извънредни ситуации на територията на Република България“, която има 10-годишен период на действие - 2012-2020 година. Тя ще бъде част от бъдещата „Стратегия за гражданска сигурност“. Стратегията има свои законови рамки - Закон за МВР и Закон за защита при бедствия. С реализирането ѝ ще се възроди и развие съвременно доброволческо движение като част от Единната спасителна система в България.

- Би било интересно да разберем как стоят нещата с организираното доброволчество в България на фона на другите страни преди приемането на Стратегията?

- В началото на 2012 г., до приемането на Стратегията, в България има регистрирани 2260 доброволци. Това прави 0.29 доброволци на 1000 души. По този показател нашата страна е едва на 26-о място сред 30 държави, за които води статистиката Международната асоциация на пожарните и спасителните служби (CITF). Водещите страни като Словения и Австрия в това отношение имат съответно 32.47 и 29.7 доброволци на 1000 души население. Много по-напред от нас са съседните страни като Хърватия и Румъния. Що се отнася до средния брой пожарникари на 1000 души, България заема 8-о място. По средноевропейския интегрален показател, който включва сумата от средния брой на доброволци и професионални пожарникари, нашата страна е още по-надолу - на 27-о място. За да достигнем средноевропейските нива на обезпеченост, у нас е необходимо да се увеличи броят и на пожарникарите, и на спасителите, което изисква големи финансови и материални ресурси.

- Може ли с Ваша помощ да надникнем в доско-

рошната история на доброволните формирования?

- До 2011 г. имаше два вида доброволни формирования (ДФ), които са създавани и организирани по различни нормативни документи. Доброволни формирования на базата на две постановления на Министерския съвет, с които са приети и две наредби за реда на създаването им - през 2003 и 2006 г., и доброволни формирования съгласно Закона за защита при бедствия (2006 г.). От началото на 2011 г. в рамките на МВР е създадена Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, която обедини съществуващите главни дирекции „Пожарна безопасност и спасяване“ и „Гражданска защита“. ГД „ПБЗН“ е основна съставна част от Единната спасителна система. Задачите на Дирекцията, свързани с дейността на ДФ, са методически указания на органите на изпълнителната власт по прилагането на нормативната база, водене и поддържане на регистъра на ДФ, подпомагане на органите на изпълнителната власт за организиране на обучение и други. С последните промени в Закона за защита при бедствия се регламентира един общ ред за създаването и регистрирането на такива формирования. Доброволчеството у нас през годините преминава през много промени и изпитания и сега има шанс да се превърне в основно средство за подпомагане на защитата на населението. ДФ не могат да заменят напълно професионалните противопожарни и спасителни служби, но те повишават капацитета на местните власти при извънредни ситуации и за осигуряване на активно участие на хората при защита на техния живот, здраве и имущество.

- Защо секторът „Доброволни формирования“ е към отдела „Оперативни дейности“?

- Именно поради характера на дейностите, които ще извършват доброволците. Бъдещата цел е да не правим разлика между пожарник и спасител - професионалист, и пожарник и спасител - доброволец, защото по своя характер дейността им е една и съща, а разликата ще е само в статута. Примерно по време на горски пожар всички хора, които ще участват в погасяването му, ще бъдат напълно адекватни да извършват дейностите, за които са отишли.

- Какви са основните цели на Стратегията?

- Първата е създаване на политическа рамка за изграждане на нормативна и институционална основа за успешното провеждане на държавната политика в областта на пожарната безопасност и защитата на населението при бедствия и други извънредни ситуации и за ангажиране на гражданското общество и местната власт в нейното осъществяване. Втората е изграждане на ефективни доброволни формирования в България. Шест са приоритетите за постигането на тези цели: законово регламентиране на критериите за изграждане на самостоятелно действащи ДФ на територията на общините с ниска интензивност на произшествия; поэтапното им изграждане; самостоятелно функциониране на ДФ като елемент от Единната спасителна система в България; приемане на европейски практики за финансиране на ДФ; осигуряване на специализирано първоначално обучение в центровете за професионална квалификация при МВР; популяризиране и работа с медиите и неправителствените организации.

Два са подзаконовите документи, по които ще работим - „Наредба за условията, реда за получаване и размерите на възнагражденията на доброволците за обучение и за изпълнение на задачи при защита при бедствия“ и „Наредба за реда за създаване и организиране на дейността на доброволните формирования за преговратяване или овладяване на бедствия, пожари и извънредни ситуации и отстраняване на последиците от тях“.

- Запознахме се с Програмата, разработена за изпълнение на Стратегията, която включва дейностите за всяка отделна година. Какво трябва да извършите през 2013 г.?

- През тази година трябва да постигнем покритие на населените места в 40 % от общините на територията на съответната област, или броят на регистрираните доброволци да стигне около 2000 души. В края на февруари имаме регистрирани 67 доброволни формирования, 887 доброволци са подали заявление. На територията на Столична община ДФ са 44. „Отличници“ са в област Ловеч, където на практика във всяка община вече има доброволни формирования.

Планирани са семинари с участието на кметовете на общини, преминаване на първоначалния курс на обучение на регистрираните доброволци, за което от началото на т.г. имаме утвърдена програма, провеждане на съвместни тренировки и учения за подготовка на съставните части на ЕСС на територията на съответната област и община, екипиране на обучените доброволци със защитни средства, изработване на указанията по прилагане на „Наредба за условията, реда за получаване и размерите на възнагражденията на доброволците от ДФ в общините за обучение и за изпълнение на задачи за защита при бедствия“. Сред задачите ни са още инициране на промени в законовата нормативна уредба за определяне на критерии за необходимостта от професионални, доброволни, от смесен тип, с почасова заетост или други типове формирования, разработване на Програма за формиране на механизми за финансиране чрез бюджетите на общините като делегирана от държавата дейност, от застрахователни дружества, данъчни отчисления и други. Важно за нас е взаимодействието с медиите - национални и регионални.

- Бихте ли казали повече за обучението на доброволците?

- Качествено и ефективно обучение не може да стане за 2-3 дена, при положение че професионалните пожарници и служители се обучават в рамките на половин година. Обучението е нужно, за да имат доброволците основна база знания и умения за оказване на помощ при всички видове бедствия. Ангажимент на кметовете на общини е да организират първоначален курс за доброволци, като могат да разчитат на регионалните служби на „ПБЗН“, чиито служители са достатъчно компетентни за това. Следващите - специализирани курсове и курсовете за ръководителите на формированията ще се провеждат в специализираните учебни заведения - Академията на МВР, центровете за професионална подготовка на Министерството и другите акредитирани учебни заведения.

- Какво следва след обучението?

- На доброволците, завършили обучение, се издава карта, с която да се легитимират.

Облекло и защитни средства се закупуват от бюджета на общината. Тя има ангажимент и да застрахова участниците в ДФ. Към настоящия момент, с преговора ДФ да станат съставна част от ЕСС, се наложи да се повишат и правомощията на доброволците - такива, които са присъщи и при професионалните действия. Например, когато се налага да се ограничи произшествието, доброволците да могат да извършват действия, които са свързани с повреждане на имуществото като разкътрване, събаряне и други, унищожаване на част от гората, за да се ограничи пожарът. От друга страна, това пороги и по-високи изисквания към самите доброволци - да бъдат физически и психически здрави и да не са осъждани. Т.е. изискванията към тях да се доближат максимално до изискванията на професионалните пожарникари. На практика това наложи изцяло пререгистриране на съществуващите формирования, които бяха създадени само за защита при бедствия и за тях нямаше презумпция да бъдат използвани извън настъпили други ситуации в една община.

- Как да разбираме на практика „заплащането“ на доброволното участие на граждани в определено бедствено събитие?

- Възнаграждението при доброволец се изразява в покриването на разходите му. При извършване на дейността си като доброволец той се счита в неплатен отпуск, защото работодателят му не е длъжен да плаща трудово възнаграждение. То се поема от държавата, защото тя „ползва“ доброволеца за определени цели. Освен това доброволчеството е жест на солидарност към хора в беда. Огромна стимул за доброволеца е моралната награда. През м.г. за първи път в нашия национален конкурс „Пожарник на годината“ бе номиниран и един доброволец. Това е ръководителят на Столично доброволно формирование Благой Тошев, който работи в „Софийска вода“ АД. Доброволец е и неговият син. Така се развива доброволчеството в повечето европейски страни - цели семейства, от поколение на поколение.

миниран и един доброволец. Това е ръководителят на Столично доброволно формирование Благой Тошев, който работи в „Софийска вода“ АД. Доброволец е и неговият син. Така се развива доброволчеството в повечето европейски страни - цели семейства, от поколение на поколение.

- Убеден ли сте, че доброволчеството има бъдеще в България?

- Преди да прерасне в професионална организация, пожарното дело в България тръгва като доброволно движение. Отделно, до 90-те години на XX в., у нас е имало над 100 000 доброволци, помагачи в пожарите. С изработването на Стратегия правим постъпките да се възроди тази възможност. В Австрия и Германия процентът на доброволците е дори по-голям от професионалистите. Нашият модел се доближава до Португалия, където противопожарните и спасителните служби имат и професионален състав и служби от смесен тип в по-малките населени места. По този път вървим и ние с идеята в отдалечените райони и малките общини, където няма структури на ЕСС, да изградим самостоятелно действащи доброволни формирования, а там, където има малки служби и малки общини - структури от смесен тип. Това ще става поетапно в изпълнение на Програмата. Така че убеден съм в добрата воля на българина да помага, а с приемането на „Стратегия за развитие на доброволните формирования за защита при бедствия, пожари и други извънредни ситуации в Република България“ държавата създаде благоприятни условия за развитието на доброволното движение.

Светлана БЪНЗАРОВА

IN MEMORIAM

На 26 февруари почина инж. Николай Илиев Терзиев.

Роден е на 18.07.1953 г. в с. Самовча, Благоевградска област. През 1978 г. завършва ВАТИ, специалност „Горско стопанство“. Инж. Николай Терзиев започва работа през 1978 г. като лесничей в ГС - Троян. Впоследствие е зам.-директор и от 1981 до 1986 г. - директор на стопанството. Под негово ръководство са създадени отлични условия за развитието на дърводобива, залесява-

нето и ловното стопанство, подобрена е и материално-техническата и битовата база на ГС - Троян, което винаги е в челните редици на горския отрасъл. В периода 1986-1989 г. работи като началник-отдел в ДК „Георги Димитров“ (сега „Лесопласт“ АД). През 1990 г. е главен специалист в ГСК - Ловеч. През 1990-1993 г. отново е директор на ГС - Троян, а през 1995-1997 г. е главен директор на Регионалната дирекция по горите - Ловеч. След 1997 г. е изпълнителен директор на „Леспром - Троян“ ЕАД и управител на „Лесо Експорт Импорт“ ООД.

Поклон пред светлата му памет!

На 7 март почина инж. Любомир Димитров Вуканин.

Роден е на 23.06.1932 г. в Костенец. През 1956 г. се дипломира като инженер по горско стопанство във ВАТИ. Работа започва в ГС - Широка лъка, като началник на горско-технически участък. През 1957 г. постъпва на работа в ГС - Костенец, където извървява професионален път от началник на ГТУ, инженер, главен инженер зам.-директор до директор на

стопанството. През 1971-1979 г. инж. Вуканин работи на изборна длъжност извън системата на горите. От 1979 до 1993 г., когато се пенсионира, е главен директор на Горкостопанския комбинат - София, който стопанисва горите на Софийски, Кюстендилски и Пернишки окръг. В тези години на трудовата му дейност се залесяват хиляди декари нови гори, стотици хиляди декари гори са отгледани, изпълняват се високи дърводобивни планове. Инж. Вуканин се проявява като отличен специалист и ръководител с голям професионализъм и е награждаван многократно.

Поклон пред светлата му памет!

Конкурс за разказ

„Така си беше“

Подгоних новината за петдесетия вълк, отстрелян от Неждет Амзов. Стар познайник, често отскачах в Борово. Спомням си едно мое прегрешение. В канцеларията на Неждет зърнах капан. Един ден, когато обикаляше участъците, се шумгнах и грабнах капана. Заложих го на място, където бях сигурен, че минават лисици. Хвана се една хубавелка, одрах я на място и мушнах в раницата. Никой не разбра. Поне така си мислех. Вечерта седнахме около камината. Аз отпихах от ракийцата, Неждет - не. Имах чувството, че ме следи с поглед. Извадих бележник да записвам, но Неждет ме изгледа изпод вежди, че не му е времето за записки. Как щеше да реагира, ако разбере за откраднатия капан?

Ударих на екс греяната ракия, а Неждет се заслушваше. Снежната виелица позатихна. Внезапно проеца вълчи вой. След него се обади втори, трети... Изведнъж тия свирепи гърлени гласове се сляха в една могъща дива симфония. Тя разчупи тишината на задрямалата нощ. Вълчий вой се понесе като някакво страховтно гръмотевично ехо откъм Вълча поляна, или както тук я наричат Куртлуджа, пренесе се в Момино, Орлово и Борово.

Неждет скочи. Очите му пускаха искри. Досега не бях чувал толкова отблизо такава зловеща музика. Взех да се оглеждам насам-натам. Грабнах наръч съчки и ги хвърлих върху пламтящата жарава. - Не се бой! - каза Неждет, като се заслушваше. - Яд ги е, че им убих вълчицата. Ей сега ще си подвият опашките.

Погледна през заснежения прозорец към билото. Воят продължаваше. Дратхаарът заскимтя, ровичкаше прага. Не му се излизаше. В далечината, откъм хижата, светнаха лампи. Неждет изплува като призрак от тъмнината и щракна затвора на карабината 7Х64. Вълците зловещо млъкнаха.

Искаше ми се да чуя отново този вой на вълчата глутница. Неждет се заслуша, после вдигна пушката. Светна жълт пламък, екна гръм.

Минути тишина. Глутницата сякаш потъна в земята. Неждет седна до камината, сложи карабината до коляното си. Понамести се поудобно на триракотото столче, хвърли няколко съчки в огъня, помълча и върна лентата назад.

- Ще ти разкажа един случай, за да ти стане ясно какво е това „капан“. Беше в началото на службата. Аз съм новобранец лесничей. Люта зима като сегашната. Преспи като цепелини. Я се придвижиш в гората на метър, и изплзваш език. Ни храна, ни вода за дивеча. Никой не може да помогне. Бедствие. Това е то капан.

Директорът поглеждаше ту към небето, ту към гората и клатеше глава. - Слушай, Неждет - каза, - взимай Ружди и с уазката обходите Карлъка. Тоя проклет капан ще измори дивеча. Хранилките са затрупани със сняг. Направи пъртина, разхвърли тук-там сено. Вземете и стръв за вълци, ама гледайте ветеринарният да не разбере. Взехме карабините, натоварихме буците месо и ги заложихме с брат ми до чакалото на Сърнешка поляна.

Същият ден беше някакъв празник във Фотиново и в гората не се мяркаше жива душа. Нито секачи, нито извозвачи. Само сняг и бяла зимна тишина. Цялата гора се притаила като омагьосана. Няма вятър, няма нищо. Самота, снежна и безкрайна. Мислиш за лошото, което се спотайва някъде наблизо, дебне и всеки момент може да те нападне изневиделица.

- Видяхте ли вълци? - попитах аз.

- Не - отсече Неждет и се усмихна разбиращо. - Най-малко си мислех за вълците. Страхувах се за дивеча. Нали ти казах, страшна е само самотата и неизвестността на чакалото. Горестна нашрек, боиш се да не заспиш и да не пропуснеш мига, когато се появи глутницата.

Неждет помълча, вероятно под напора на спомените, после пое дъх и продължи:

- За опитния и наблюдателен ловец снегът е като писана книга. Много практика трябва, за да се научиш да я четеш. Например какъв и колко дивеч е бродил из гората през нощта, какъв е бил халът му, бил ли е спокоен или разтревожен, гладен или сит, какви други истории са ставали.

След като разхвърляхме месото около чакалото, огледахме следите. Забелязах дребните стъпки на бялката, събраните в кошнички стъпки на бягащия заек, равната права следа на лисицата, последвала заека. Много стъпки, ти казвам. Сякаш е имало панаир на горските животни. На около петстотин метра от чакалото видях капки замръзнала кръв и козина от заек. Не беше трудно да се отгатне, че тук се беше разиграла кървава шекспирова драма.

Неждет млъкна, млъка дълго, за да изостри до крайност любопитство ми. Имат такъв номер сладкодумните разказвачи.

- Е, какво стана по-нататък, казвай?

Неждет бялна зъби под надвисналите като стрехи очни ябълки.

- По-нататък ли? По-нататък все така - сняг, белота и млъчание. Една седмица не ходих да видя какво става. Един ден след сутрешно

обхождане в Карлъка с големия брат Ружди решихме да отидем до Ловния дом - той да провери водата в къщата, а аз - заложената стръв. Към 15.30 часа бяхме на Борово. Аз с моята чешка карабина тръгнах, а той влезе да види дали не е замръзнала канализацията.

Чакалото беше близо - на има-няма пет-шестстотин метра. Щом направих стотина метра, взех да виждам рояци черни гарвани. Кръжаха над мене и грачеха. Помислих си: „Тука става нещо!“ Започнах да се движа много по-внимателно. Горях от желание да видя какво става със стръвта. От едно прозорче между дърветата можах да видя два вълка - дърпаха яко месото, над тях кръжаха стотици гарвани. Сърцето ми се разтуптя, обля ме топла вълна, изпотих се. Мясото не беше добро за стрелба - висок храст, нямаше къде да подпра пушката. При такова вътрешно напрежение без упор едва ли щях да имам успех.

Огледах се встрани. На тридесет метра от мен имаше хранилка за сърни. Чакай, рекох си, да я видя. Тихо се запромъквах натам. Направи ми впечатление, че до хранилката са идвали освен зайци и две сърнички, но не са успели да си хапнат от сеното. Не защото им е пречил снегът. По всичко личеше, че са били много гладни, но са се страхували от нещо. Това се виждаше от линията на следите. На места техният ритмичен ход се прекъсваше от широко отпъкани плошадки. Тук животните бяха се спирали, пристъпвали са от крак на крак, тревожно и напрегнато са се заслушвали, душели са въздуха. После пак са тръгвали към хранилките, подтиквани от сляпата сила на глада.

Всичко се изясни, когато се отбих малко встрани. Погледнах зад китка хвойнови храсти, затрупани почти догоре със сняг. Снегът наоколо беше плътно отпъкнато, издраскано и ожълтено. Наведох се да разчета следите. Съвсем ясно личаха широките като длан и удължени напред следи на много вълци. За миг изтръпнах от изненада и гняв: „Виж ги ти, подлещите - цяла глутница!“ Скоро разгадах цялата им хитрост - вълците са дебнели спотаени зад храста и са чакали удобния момент за атака. А после, когато сърничките подушили вълчата миризма и хукнали да се спасяват, те се хвърлили след тях в бясен галоп. Снегът им е пречил, но той еднакво е пречил и на сърничките. Вълците са били най-малко десет.

Разтревожих се сериозно. От собствен опит знам, че откъдето мине такава вълча банда, опустошава и прогонва всичко живо. Ех, ще пострадат сърничките, елените, пък и другият дивеч, помислих, и в гърдите ми се надигна такава ярост, че не можах да се стърпя: „Вашата мама... само да ми паднете на мушката!“

Опрях пушката на дървения парапет и се надявах да направя добър изстрел. Не можах да се освободя от острото предчувствие, че се е случило нещо лошо. В такъв дълбок сняг, с тия малки и остри копитца как ще се отърват сърничките?

Предчувствието ми се потвърди. Гарваните ми свършиха добра ра-

бота. Грачейки и виейки се отгоре, те отнемаха вниманието на вълците и аз се прицелих и стрелях. Единият взе да се върти на място, явно го бях уцелил, а другият тръгна към мене, но с такава бързина, че не можех да го вкарам в оптичeskия мерник. Изчезна.

Оставаше ми да довърша ранения вълк. Прицелих се още един път и стрелях. Настана мъртва тишина. Това беше краят на моя пръв вълк. Гарваните бяха спрели да грачат, аз не вярвах на очите си - дали всичко това е истина. Но беше истина... Седнах до вълка и преживях онези незабравими мигове на началото на моята вълча кариера. Удовлетворен, изпълнен с емоции, се върнах при брат си. Качихме вълка на УАЗ-а и на следващия ден го сложихме пред администрацията за показ на цялото стопанство. Ловците минаваха и ме поздравяваха, а аз все така сияех. Помолих директора да препарираме вълка, за да го експонираме в Ловния дом, и той се съгласи. Това беше на 16.10.1990 година.

- Как стигна до петдесетия вълк на 21.12.2011 година?

- Истински се настървих - започна Неждет - още през лятото на 1988 година. Малкият брат Сабайдин една сутрин рано в Аландере се натъква на една сърна, която бяга от вълк, и от четири метра уцелва в главата хищника. Есента същата година по време на сватбуване на елените при Карлъка излизат два вълка и той отстрелва единия. На следващата есен в Малък Узунчаир големият брат Ружди тръшва единия от появилите се три вълка. Завиждах на братята. Слуката ме сподобва отново през 2005 г. и вече не ме напуска.

Пак люта зима. Отново сме в снежен капан. Дивечът е безпомощен. Въртя кормилото на джипа и на един завой близо до пътя, където преспите бяха колкото ограда на затвор, нещо ми подсказа да спра. Слязох и какво да вида? Чернееше се нещо на снега, но не беше ясно какво. А сърцето ми бие като камбана, когато има пожар. Приближих и... какво да ви кажа. Това, което видях, ме потресе до сълзи.

Снегът наоколо беше овършан от кръв. От сърничката не беше останало нищо, освен главичката и копитата. Хубавите ѝ черни очи все още бяха отворени. Стори ми се, че в тях бе застинал целият ужас от борбата. Мъка и яд напиреха в сърцето ми.

Запристъпвах бавно по следите им. Вълците бяха ме усетили и когато ги забелязах, вече се изтегляха нагоре по южния склон на

Вълча поляна. Там снегът беше по-тънък и дърветата бяха унищожени от пожар. Бързаха. Обръщаха се тремаво назад да видят дали ги преследва и пак забързваха.

Нагласих карабината на рамото, опрях цевта на капака, прицелих се. Сто, сто и два-сет метра. Да улечиш движеща се цел на такова разстояние не е лесно, но спокоен ли съм, не пропускам.

Изстрел - и един вълк от редицата заби муцуна в снега. Другите прескочиха през трупа му, хукнаха на едри скокове. Втори изстрел - праметна се още един. Третият раних в крака, затытри се бавно. Вълците се объркаха, за момент се скупчиха на едно място паникьосани. Стрелях в купчината. Четвъртият се повлече със строшена задница. Доубих го, да не се мъчи. Още един изстрел. Останалите вълци от глутницата го търтиха на бяг.

- Как отстреля последната вълчица?

- Една вечер, каталясал от гонките, се качих на чакалото. Половин час преди полунощ от прозорчето мернах силуети и чух тракането на вълчи зъби. Виеха, гладни до смърт. Мъглата, по-гъста от мляко - нищо не се вижда. Стрелях по слух. Разбягаха се уж, но един вълк се притаи, чака ме да сляза и да гризне гърлото. Неждет вече има четиридесет и девет вълка, та петдесетия ли ще ме метне?

Мълчах. Все още преживяхах случката с изядената сърна. Неждет влезе в мислите ми и за да ме отърве от кахъра, смотолеви: „Капан, братче. Планината е еднакво жестока и за дивеча, и за вълците. Лошото е, че слабите и беззащитните стават жертва на силните и хищните.

- Какво излиза? - опитах се да разгадая Неждетовата философия - вълците се наядат със сърничката, ти убиваш вълците...

- ...не за да се наям, а да спася дивеча - довърши Неждет. Кръговрат.

Погледна ме окуражително с големите си черни очи: „Та, като започнахме с капан, да завършим с капан. Ей... приятел, между нас да си остане... Помниш ли как ми окраде капана. Недей друг път да го правиш ... Току-виж някоя сърничка си уловил.“

Погледът му ме прониза като изстрел. Ако бях вълк, сто на сто щях да бъда петдесет и първият екземпляр.

Георги ПЕТРОВ

Нови книги

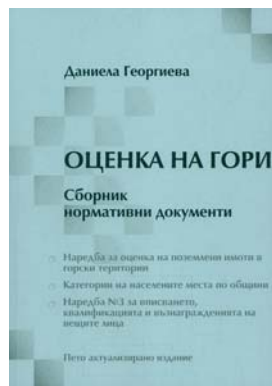
Цветина Цакова. Английско-български аграрен бизнес лесотехнически речник. Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, София, 2012, 656 стр.

Навременно и актуално, изданието е предназначено за работещи в областта на аграрните и лесотехническите науки и бизнеса. А това е широк кръг от агрономи, ветеринарни лекари, лесоинженери, ландшафтни архитекти, еколози, аграрни инженери, биолози, геодезисти, икономисти, юристи, преподаватели, студенти.

Речникът обхваща терминологията на всички аграрни и лесотехнически сектори и свързаната с тях търговска и финансова лексика. Включени са значения на български език на най-използваните думи и изрази.

За растенията, животните, причинителите на болести и вредители по тях са дадени научните им названия на латински. В един речник може да се намери значението на сложни английски термини на български, което му придава значение на справочник.

Автор на специализирания английско-български речник, който се издава за първи път в България, е Цветина Цакова - преподавател в Лесотехническия университет.

Даниела Георгиева. Оценка на гори, Сборник нормативни документи. Издателство „Авангард Прима“, София, 2013, 194 стр.

Това е пето актуализирано издание на Сборника, което подготвя доц. д-р Даниела Георгиева. В книгата са представени последните издания на нормативните документи за изготвяне на стойностна оценка на горски имоти. Сборникът включва Наредба за оценка на поземлени имоти в горски територии и свързаните с нея

приложения, Категории на населените места по общини, Наредба №3 за вписването, квалификацията и възнаграждението на вещите лица.

Настоящото допълнено издание разглежда измененията в Наредбата, обнародвани в „Държавен вестник“, бр. 99 от 14.12.2012 година. Важно е да се отбележи, че спрямо четвъртото издание на Сборника от 2011 г. има и промени в категориите, както и закриване на населените места, което е необходимо да се знае от ползващите тези нормативни документи.

Съобщение

Уведомяваме завършилите инженери по горско стопанство през 1978 г. за планцираната среща на випуска, която ще се проведе на 27.04.2013 г. (събота) в УОГС „Юнгола“.

За участие можете да се запишете на електронна поща: erak@iag.bg или мобилен телефон 0886 835 497.

Инициативният комитет на випуск 1978 на ЛТУ

**23-27
април**

Интер Експо Център

ИНТЕР ЕКСПО ЦЕНТЪР • IEC

www.technomebel.bg

БКДМП

Лентови банцизи на
Wood-Mizer
from forest to final form

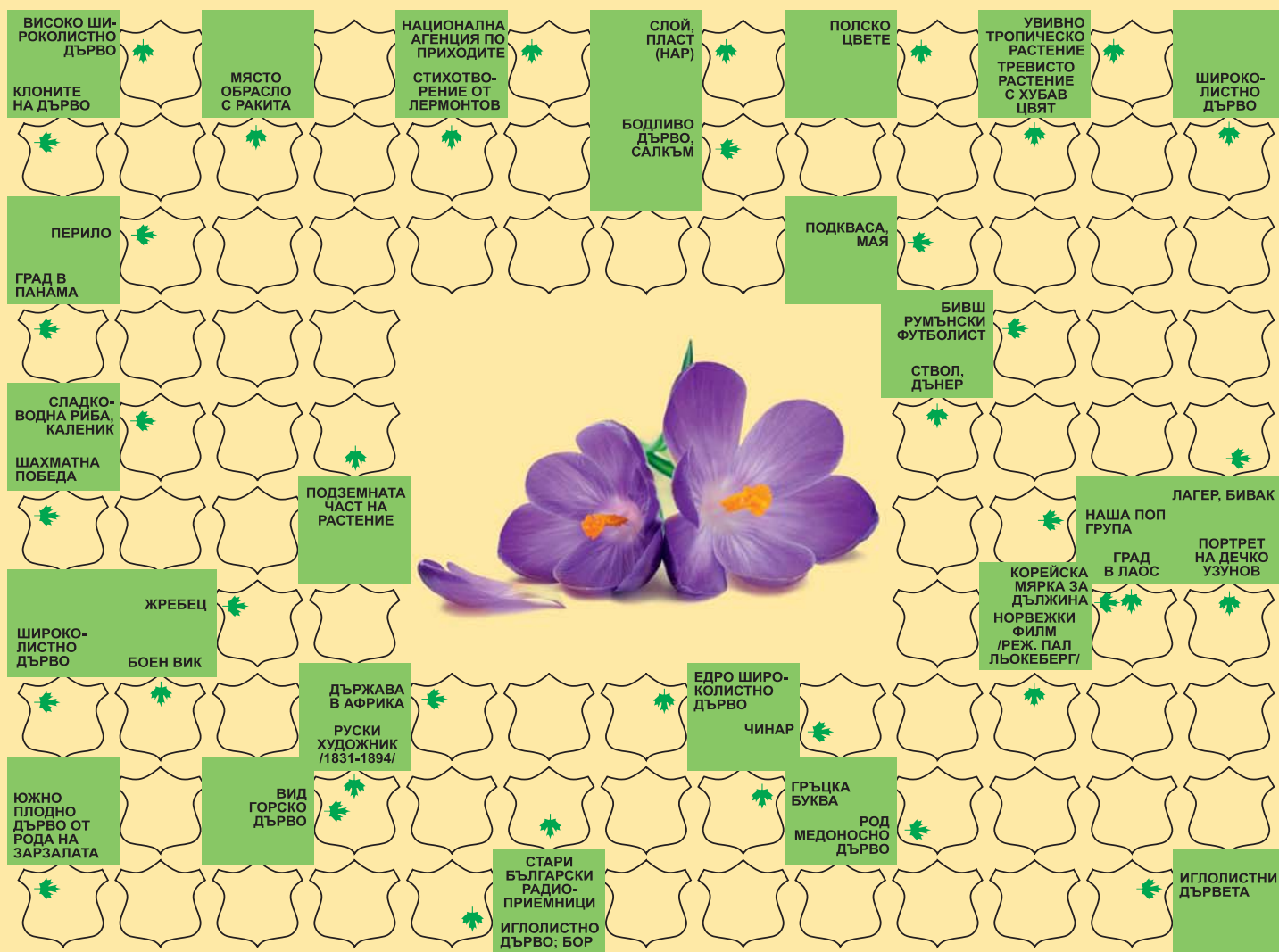
**ПРЕЦИЗНОСТ
ВЪВ ВСЕКИ ДЕТАЙЛ***

www.wood-mizer.bg

Екотехпродукт ООД
София 1186, ул. Стар Лозенски път 38
office@ecotechproduct.com

тел/факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35, 02/963 25 59
тел.: 089 913 3110

*2013 Нова промоция на Wood-Mizer! Колкото повече допълнително оборудване и екстри добавите към Вашия банциг, толкова по-голяма отстъпка ще получите. Свържете се с нас, за да научите повече.

РЕЧНИК: ЕНЕ, ЛИВ, НАПЕ, РОКЕ

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 02/2013:

ВОДОВАВНО: Природозащитник, АЛОМА, Амара, Ал. КСАРА, Обороти, Твари, Нитон, ЛИА, Амулет, Сари, Амарант, Аникино, Иба, Бик, Авал, Водоскоци, Платове, Ара, Рак.

ОТВЕСНО: Храсти, Нал, Илава, Ива, Орора, Скат Омара, Ило, Ода, Иман, Умове, Изабела, Амо, Ерида, Ишар, Табор, Ирон, НАСА, Статист Ита, Бор, КИА, Орлица. Клони, Кик.

Саморасляци

- Бай Нено, жена ти разпраща - подкачала стария горски комшийката, - че си щял да ѝ купиш за рождения ден кожено палто.
- Нека си разпраща. Па и ти можеш да разпращаш.

- Бай Нено - питал младокът стария горски, - на една жена първо какво трябва да ѝ гледам?
- Зависи, тя дали е в гръб, или в лице...

Бай Нено Балканджията на гости:

- Трябва да звънна на жена си, сигурно се притеснява къде ли съм, докато самият аз помня къде съм...

Старият горски се прибира след работа и чува откъм реката женски глас:

- Помощ! Помощ!
- Игвам!
- Извадете ме веднага от водата, че ще се удавя!
- Виж я ти нея, условия ще ми поставя...

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРИ
ЗА БЪЛГАРСКОТО СЕЛО

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРИ ЗА БЪЛГАРСКАТА ПРИРОДА

Земеделските стопани със земи в НАТУРА могат да получат до 150 евро на хектар

Земеделските стопани, регистрирани в Интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК) ще могат да получават компенсаторни плащания по **Мярка 213** „Плащания по Натура 2000 за земеделски земи“ от Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г. В зависимост от забранените дейности в тези зони и типа земеползване – постоянни пасища, обработваема земя или трайни насаждения, плащанията варират от 20 до 150 евро на хектар годишно. Повече информация може да получите на интернет адрес www.natura2000bg.org, както и в общинските и областните служби по земеделие и РИОСВ. **Срокът за подаване на заявленията ще бъде от 1 март до 15 май 2013 г., заедно със заявленията за директни плащания на площ.**

enrd.ec.europa.eu

МИНИСТЕРСТВО НА
ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

Допълнителна информация и помощ можете да получите на www.prsr.government.bg

Програма
за развитие на
селските райони
(2007-2013)

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРИ
за българското село

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Европейски земеделски
фонд за развитие на
селските райони:
„Европа инвестира
в селските райони“

*ХУСКВАРНА
поздравява своите приятели
със Седмицата на гората*

Husqvarna®

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg